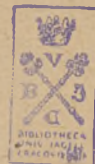

DZIENNIK URZĘDOWY

MINISTERSTWA LEŚNICTWA

Nr 1 — Warszawa, dnia 1 kwietnia 1947 r. — Rok II

TREŚĆ:

PRZEDRUKI Z DZIENNIKA USTAW R. P.

ZARZĄDZENIA

OKÓLNIKI

PRZEDRUKI Z DZIENNIKA USTAW R. P.

1

DEKRET

z dnia 13 września 1946 r.

o rozgraniczeniu nieruchomości.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U.R.P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Rozgraniczenie nieruchomości polega na oznaczeniu granic, t.j. na określeniu położenia punktów i linii granicznych, utrwaleniu ich na gruncie oraz sporządzeniu odpowiednich dokumentów.

Art. 2. 1. Rozgraniczenie przeprowadza się:

1) z urzędu,
2) na wniosek osób zainteresowanych.

2. Z urzędu przeprowadza się rozgraniczenie przy:

1) pomiarach osiedli lub ich części,
2) na potrzeby użyteczności publicznej,
3) przeprowadzaniu scaleń lub parcelacji nieruchomości i w związku z przebudową ustroju rolnego,
4) zakładaniu i przeprowadzaniu katastru gruntowego i budynkowego,
5) ustanawianiu prawa zabudowy oraz
6) urządzaniu gospodarstwa leśnego.

3. Po upływie lat 10 od dnia wejścia w życie niniejszego dekretu wszelkie nieruchomości mogą być rozgraniczone z urzędu także w przypadkach nie wymienionych w ust. 2.

Art. 3. Do rozgraniczenia nieruchomości właściwe są władze miernicze, o ile przepisy niniejszego dekretu nie stanowią inaczej.

Art. 4. 1. Postępowanie rozgraniczeniowe wszczyna powiatowa władza miernicza, o ile przepisy niniejszego dekretu nie stanowią inaczej.

2. Powiatowa władza miernicza wydaje decyzję o wszczęciu postępowania rozgraniczeniowego. Decyzja ta winna być stronom podana do wiadomości.

3. Decyzja o wszczęciu postępowania rozgraniczeniowego jest niezaskarżalna.

4. Decyzja właściwych władz o wszczęciu na określonych obszarach przebudowy ustroju rolnego lub wywłaszczeniowego zastępuje decyzję o wszczęciu postępowania rozgraniczeniowego.

Art. 5. 1. Niezwłocznie po wszczęciu postępowania rozgraniczeniowego powiatowa władza miernicza wyznaczy do przeprowadzania czynności ustalenia granic mierniczego, który:

1) wzywa strony do stawienia się na gruncie w terminie wskazanym, nie wcześniej jednak, jak po 7 dniach od daty doręczenia wezwania; jeżeli stroną jest osoba prawna prawa publicznego, termin nie może być krótszy od dni 14-tu; strony powinny przedstawić w terminie wyznaczonym posiadane dokumenty dotyczące gruntów podlegających rozgraniczeniu;

2) przeprowadza badanie na gruncie w obecności stron;

3) oznacza i utrwala granice na gruncie oraz sporządza protokół graniczny, akt ugody i dowody pomiarowe; w razie sporu mierniczy utrwala granice prowizorycznie według stanu posiadania oraz według dokumentów i wskazań stron i zaznacza je na planie.

2. Nie utrwala się granic, które mają ulec zmianie w toku prac regulacyjnych.

3. Niestawiennictwo stron mimo wezwania nie wstrzymuje czynności mierniczego.

4. W razie usprawiedliwionego niestawiennictwa wezwanej strony mierniczy odracza czynności do czasu ustania przeszkody lub wyznaczenia przedstawiciela — nie dłużej jednak niż na okres 1 miesiąca.

5. Przepis ust. 4 nie ma zastosowania w przypadku przeprowadzania rozgraniczeń dla potrzeb przebudowy ustroju rolnego.

6. Wspólnotę gruntową reprezentuje dwóch przedstawicieli, wybranych zwykłą większością głosów na ogólnym zebraniu uczestników.

7. Osoby, nie mające pełnej zdolności do działań prawnych, zaginionych i nieobecnych reprezentują przedstawiciele ustawowi.

Art. 6. 1. Przy ustalaniu granic bierze się pod uwagę znaki, ślady graniczne, odpowiednie plany i dokumenty oraz punkty dowiązania.

2. Jeżeli brak jest danych, wymienionych w ust. 1, lub są one niewystarczające albo sprzeczne, ustala się granicę na mocy zgodnego oświadczenia obu stron lub jednej strony, gdy druga strona w toku postępowania oświadczenia nie złoży.

3. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów, wydane w porozumieniu z zainteresowanymi mi-

nistrami, określi, jakie plany i dokmenty mają moc dowodową przy ustalaniu granic.

Art. 7. 1. W przypadku sporu co do ustalenia granic mierniczy skłania strony do ugody.

2. Ugody zawarte przed mierniczym, dokonującym czynnošuci ustalenia granic, posiadają moc ugód sądowych.

3. Jeżeli do ugody nie dojdzie, powiatowa władza miernicza przekazuje z urzędu sądowi sprawę wraz z opinią.

4. Spory graniczne w toku przebudowy ustroju rolnego rozstrzygają ostatecznie władze, dokonujące tej przebudowy.

Art. 8. 1. Po dokonaniu czynności, wymienionych w art 4—6, powiatowa władza miernicza orzeka o rozgraniczeniu.

2. Na obszarach, objętych przebudową ustroju rolnego, orzeczenia właściwych władz kończące postępowanie zastępują orzeczenia o rozgraniczeniu.

Art. 9. Do postępowania rozgraniczeniowego przed władzami mierniczymi stosuje się przepisy o postępowaniu administracyjnym, o ile przepisy niniejszego dekretu nie stanowią inaczej.

Art. 10. 1. Mierniczowie przysięgli, dokonujący ustalenia granic na wezwanie zainteresowanych, są upoważnieni do dokonania tych czynności w trybie przepisów art. 5, 6 i 7 ust. 1 i 2 bez zachowania przepisu art. 4.

2. W przypadkach, określonych w ust. 1, mierniczowie przysięgli po dokonaniu czynności ustalenia granic lub stwierdzeniu sporu składają sporządzone dokumenty powiatowej władzy mierniczej, która przeprowadza dalsze postępowanie.

Art. 11. Prawomocne orzeczenia władzy mierniczej o rozgraniczeniu wydane w trybie niniejszego dekretu mają moc wyroków sądowych.

Art. 12. 1. Do rozgraniczenia nieruchomości na obszarach objętych przebudową ustroju rolnego właściwe są władze dokonujące przebudowy.

2. W postępowaniu przed tymi władzami stosuje się odpowiednio przepisy art. 5, 6 i 7 ust. 1 i 2, 11 i 13.

Art. 13. 1. Czynności nadzorcze w postępowaniu rozgraniczeniowym wykonuje władza miernicza bezpłatnie.

2. Za pozostałe czynności mogą być pobrane opłaty, których wysokość i sposób pobierania określi rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 14. 1. Do właściwości sądów należą sprawy, przekazane przez powiatową władzę mierniczą, w których przed mierniczym nie dojdzie do ugody (art 7 ust. 3).

2. Do postępowania sądowego stosuje się przepisy kodeksu postępowania niespornego z tą zmianą, iż sądem właściwym miejscowo jest sąd grodzki miejsca położenia nieruchomości.

Art. 15. Sąd, przed którym toczy się sprawa o własność lub o wydanie nieruchomości albo jej części, właściwym jest także do przeprowadzenia rozgraniczenia, jeżeli ustalenie granic jest potrzebne do rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy. W tym przypadku sąd zamieści w sentencji wyroku także rozstrzygnięcie o rozgraniczeniu.

Art. 16. Za przeprowadzenie postępowania sądowego w sprawach o rozgraniczenie pobiera się opłatę w wysokości od 100 do 500 złotych. Opłatę tę określi sąd z urzędu w orzeczeniu kończącym postępowanie w I-ej instancji. Poza tym stosuje się przepisy o kosztach sądowych.

Art. 17. Wykonanie orzeczeń sądowych o rozgraniczeniu nieruchomości odbywa się z udziałem mierniczego, wyznaczonego przez powiatową władzę mierniczą.

Art. 18. Ustalone przy rozgraniczeniu granice nieruchomości winny być ujawnione w księgach wieczystych (hipotecznych, gruntowych).

Art. 19. Przepisy niniejszego dekretu nie mają zastosownaia do odgraniczenia pól górniczych.

Art. 20. 1. Znaki graniczne winny być ochraniane przez posiadaczy gruntów oraz przez miejscowe władze.

2. O uszkodzeniu, zniszczeniu lub przesunięciu znaków granicznych posiadacze gruntów obowiązani są zawiadomić miejscowe władze.

Art. 21. 1. Posiadacze gruntów winni niezawiadomienia władzy w ciągu 7 dni od daty stwierdzenia przez nich uszkodzenia, zniszczenia lub przesunięcia znaków granicznych ulegają w drodze administracyjnej karze aresztu do 3 tygodni lub grzywny do wysokości 1.000 zł.

2. Winni uszkodzenia, zniszczenia lub przesunięcia znaków granicznych, niezależnie od odpowiedzialności karnej, ponoszą koszty wznowienia tych znaków. Koszty te ustala powiatowa władza miernicza według rzeczywistej ich wysokości.

Art. 22. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Prezesowi Rady Ministrów oraz Ministrom: Sprawiedliwości, Administracji Publicznej, Skarbu, Rolnictwa i Reform Rolnych i Ziem Odzyskanych.

Art. 23. 1. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

2. Równocześnie tracą moc dotychczas obowiązujące przepisy, dotyczące przedmiotów unormowanych w niniejszym dekrecie. W szczególności tracą moc:

1) załącznik I do uwagi I art. 1400 ustawy postępowania cywilnego z 1864 r. utrzymany w mocy art. XVII § 1 pkt 9) przepisów

wprowadzających kodeks postępowania cywilnego i art. XVII § 7 pkt. 2) tychże przepisów;

2) §§ 850 — 853 kodeksu cywilnego austriackiego oraz rozporządzenia ces. z dnia 22 lipca 1915 r. o odnowieniu i sprostowaniu granic — (Dz. u. p. austr. Nr 208), utrzymane w mocy art. XXVII pkt 7) przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego;

3) §§ 919 i 920 kodeksu cywilnego niemieckiego;

4) ustawa z dnia 9 marca 1934 r. o ustalaniu granic nieruchomości ziemskich przy przebudowie ustroju rolnego (Dz. U.R.P. Nr 34, poz. 319);

5) art. XLVII przepisów wprowadzających prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym w części dotyczącej sprostowania granic.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:
Bolesław Bierut

w/z Prezes Rady Ministrów
i Minister Ziem Odzyskanych:
Władysław Gomułka

Minister Sprawiedliwości:
Henryk Świątkowski

Minister Administracji Publicznej:
Władysław Kiernik

Minister Skarbu:
Konstanty Dąbrowski

w/z Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:
Bolesław Podedworny

2

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRÓW: PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ, ZDROWIA, PRZEMYSŁU, ODBUDOWY, ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ ORAZ ZIEM ODZYSKANYCH

z dnia 6 listopada 1946 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami: Obrony Narodowej, Skarbu, Sprawiedliwości, Oświaty, Rolnictwa i Reform Rolnych, Komunikacji, Poczt i Telegrafów, Leśnictwa oraz Aprowizacji i Handlu o ogólnych przepisach dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy.

Na podstawie art. 1 ust. 1, art. 2 ust. 1 lit. a i c oraz ust. 2 i 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy (Dz. U.R.P. Nr 35, poz. 325) oraz art. 327 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U.R.P. z 1939 r. Nr 34, poz. 216) zarządza się, co następuje:

I. PRZEPISY WSTĘPNE

§ 1. 1. Do przestrzegania przepisów rozporządzenia niniejszego są obowiązani zarówno pracodawcy, jak i pracownicy, każdy w zakresie swoich obowiązków; w szczególności jest obowiązkiem pracowników zgodne z przeznaczeniem używanie urządzeń i środków ochrony osobistej nieniszczenie ich i nieusuwanie ich podczas pracy.

2. Osoby sprawujące: kierownictwo zakładu pracy lub poszczególnych działów pracy, nadzór nad pracą, nadzór techniczny lub nadzór lekarsko-higieniczny, są obowiązane nadto do stałego pouczania osób sobie podległych o treści przepisów rozporządzenia niniejszego oraz do nadzoru nad ich przestrzeganiem.

§ 2. 1. W ciągu miesiąca od dnia uruchomienia zakładu pracy lub wejścia w życie rozporządzenia niniejszego pracodawca powiadomi obwodowego inspektora pracy, kto kieruje zakładem.

2. Wtym samym terminie kierownik zakładu pracy powiadomi obwodowego inspektora pracy o nazwiskach, zakresie czynności i odpowiedzialności osób, wyznaczonych przez niego do sprawowania: kierownictwa poszczególnych działów pracy, nadzoru nad pracą lub nadzoru technicznego.

3. Te same dane ujawni kierownik zakładu pracy w podpisanych przez niego ogłoszeniach, wywieszonych w miejscach pracy.

4. Przepis ust. 2 nie ma zastosowania do zakładów wojskowych i przedsiębiorstw produkujących dla wojska, o ile chodzi o dane stanowiące tajemnicę wojskową co do urządzeń i produkcji.

§ 3. Koszty stosowania środków przewidzianych rozporządzeniem niniejszym, ponosi praco-

dawca. Nie wolno mu ich przerzucać na inne osoby.

II. URZĄDZENIE I UTRZYMYWANIE BUDYNKÓW ZAKŁADU PRACY.

1. Przepisy ogólne.

§ 4. 1. Budynki, pomieszczenia i konstrukcje należy utrzymywać czysto i w porządku.

2. W szczególności pomieszczenia pracy należy utrzymywać stale w czystości i porządku oraz dostatecznie często odnawiać. Czynności te powinny być wykonywane w sposób zapobiegający unoszeniu się pyłów oraz zakażeniu i zatruciu pracowników.

3. Czynności, przewidziane w ust. 2, powinny się odbywać poza godzinami pracy, chyba, że charakter produkcji wymaga dokonywania ich w obrębie normalnego czasu pracy. Do sprzątania wyznacza się specjalnych pracowników.

4. Każdy zakład pracy powinien posiadać w dostatecznej ilości sprzęt do sprzątania i przechowywać go w przeznaczonym do tego miejscu.

§ 5. 1. Zabronione jest przechowywanie w pomieszczeniach pracy gotowych wyrobów oraz surowców w ilości większej od potrzebnej do bieżącej produkcji. Niezbędne do produkcji materiały samozapalne, łatwozapalne, trujące lub w inny sposób szkodliwe dla zdrowia należy przechowywać w szczelnym opakowaniu z zachowaniem przepisów § 80.

2. Zabronione jest przechowywanie w pomieszczeniach pracy materiałów, pozostałych po oczyszczeniu maszyn i nasiąkniętych smarami.

§ 6. Budynki zakładu pracy i kominy fabryczne należy zaopatrzyć w piorunochrony, utrzymywane w stanie stałej sprawności.

§ 7. Niebezpieczne miejsca pracy należy oznaczyć za pomocą widocznych o każdej porze ostrzegawczych napisów i sygnałów; dostęp do tych miejsc należy uniemożliwić niezatrudnionym tam za pomocą zagród, barier, ogrodzeń i innych odpowiednich środków.

2. Otoczenie budynków.

§ 8. 1. Podwórze powinno być czysto utrzymane, posiadać twardą i równą nawierzchnię i urządzone ścieki do odprowadzania wody deszczowej, chodniki dla pieszych oraz posiadać stały dojazd do budynków zakadu pracy dla pojazdów straży ogniowej.

2. Zwały węgla, surowców, łomu, odpadków itp. należy składać w sposób zapobiegający wypadkom w ogrodzonych i wystarczająco oświetlonych miejscach na ten cel przeznaczonych.

3. Płyny cuchnące w ściekach należy odprowadzać kanałami krytymi do urządzeń oczyszczających z uwzględnieniem zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem kanalizacji ogólnej osiedla.

4. Pyłów, gazów; trujących par, odprowadzanych z pomieszczeń pracy, nie wolno wypuszczać bezpośrednio na podwórza zakładów.

5. Na wolnych nieużytkowanych przestrzeniach podwórz należy zakładać w miarę możności zieleńce.

§ 9. Podczas robót, gdy oświetlenie dzienne staje się niewystarczające, podwórze zakładu pracy należy oświetlać dostatecznie wszędzie, gdzie tego wymaga bezpieczeństwo robót, komunikacji i transportu.

3. Pomieszczenie w budynkach.

§ 10. 1. Na każdego z pracowników jednocześnie zatrudnionych w danym pomieszczeniu pracy powinno przypadać:

a) łącznie z objętością stałych urządzeń technicznych, maszyn, sprzętów itp. — co najmniej 10 m sześciennych pojemności;

b) łącznie z powierzchnią, zajętą przez urządzenia techniczne, maszyny ,sprzęty itp.— co najmniej 2 m kwadratowe powierzchni podłogi z tym, że wysokość pomieszczenia pracy w nowowybudowanych zakładach pracy nie może być mniejsza niż 3 m przy zachowaniu przepisów § 26; w budynkach starych nie nadających się do przebudowy można odstąpić od tego wymagania, jeżeli objętość na 1 robotnika nie jest mniejsza niż 15 m sześciennych.

2. Powyższa norma wysokości ulega zmniejszeniu w stosunku do takich pomieszczeń pracy, jak np. klatki dźwigów oraz kabiny do obsługi innych urządzeń transportowych, kabiny centrali telefonicznych, kasy itp., w których zatrudnionych jest najwyżej 2 pracowników.

3. Normy, przewidziane w ust. 1, powiększa się odpowiednio w tych pomieszczeniach, w których pył, gazy, para lub temperatura działają szkodliwie na zdrowie pracowników.

4. Wysokość pomieszczeń pracy, nie przeznaczonych na stały pobyt pracowników (podziemia tartaków, składy itp.), nie może być mniejsza niż 2,2 m.

§ 11. 1. Pomieszczenia, przeznaczone na stałe miejsca pracy, nie mogą się znajdować w suterynach, piwnicach i na poddaszach.

2. Praca w piwnicach jest dozwolona w zakładach przemysłowych o ile rodzaj produkcji tego wymaga, np. w chłodniach, lodowniach, rozlewniach win itp.

4. Podłogi.

§ 12. 1. Pomieszczenia pracy powinny mieć podłogę równą, z materiału nie wytwarzającego pyłu i będącego złym przewodnikiem ciepła.

2. Odstępstwa od przepisu ust. 1 są dopuszczalne ,jeżeli wymagają tego techniczne warunki produkcji. W razie jednak konieczności wykonania podłogi z materiału, nie będącego złym przewodnikiem ciepła, należy urządzić tam, gdzie to jest możliwe, przejścia oraz miejsca do stania i siedzenia, pokryte materiałem będącym złym przewodnikiem ciepła.

§ 13. Podłogi, stopnie schodów, pomosty galerie itp. nie mogą być śliskie.

§ 14. 1. W pomieszczeniach, w których produkcja powoduje zamoczenie podłogi, należy wykonać podłogę z materiału nienasiąkliwego z powierzchnią odpowiednio nachyloną w kierunku kanałów odpływowych.

2. W przypadkach określonych w ust. 1 należy zabezpieczyć pracowników przed zamoczeniem za pomocą kratek, obuwia ochronnego itp. bądź innych odpowiednich środków.

3. Jeżeli wylewana ciecz ma właściwości trujące, wydziela szkodliwe dla zdrowia lub cuchnące wyziewy itp., należy ją odprowadzać krytymi przewodami poza obręb pomieszczenia pracy, tak, aby wyziewy nie zanieczyszczały powietrza w pomieszczeniach zakładu.

§ 15. 1. W pomieszczeniach, w których ze względu na rodzaj wykonywanych robót może zachodzić niebezpieczeństwo zapalenia się podłogi, należy wykonać podłogę z materiału niepalnego lub ognioodpornego.

2. W pomieszczeniach, w których może zachodzić niebezpieczeństwo wybuchu od iskier, wywołanych uderzeniem w podłogę, należy wykonać z materiału nie dającego iskier.

5. Ściany, stropy i dach.

§ 16. Ściany, stropy i dachy budynków powinny szczelnie ochraniać pracowników od chłodu, gorąca, wiatru i opadów atmosferycznych, chyba że rodzaj produkcji na to nie pozwala, oraz powinny być zabezpieczone przed niszczącym działaniem czynników, związanych z wykonywaniem robót.

§ 17. Jeżeli w związku z wykonywanymi robotami ściany są zanieczyszczane przez znaczne ilości pyłu bądź przez materiały trujące, zakażone lub ulegające gniciu, ściany te należy pokryć do wysokości, do jakiej sięgnąć może zanieczyszczenie materiałem nienasiąkliwym i nie ulegającym uszkodzeniu przy oczyszczaniu ścian na mokro.

§ 18. W budynkach, w których na stropie lub wewnętrznej stronie dachu mogą osiadać materiały trujące lub w inny sposób szkodliwe dla zdrowia, powierzchnię tych stropów lub dachów należy wykonać z materiału, nie ulegającego uszkodzeniu przy oczyszczaniu na mokro.

§ 19. Obciążanie stropów ponad ich wytrzymałość jest zabronione. Dopuszczalne obciążenie stropów należy uwidocznić za pomocą odpowiednich napisów w każdym pomieszczeniu składowym.

§ 20. W budynkach, w których ze względu na rodzaj wykonywanych robót lub znajdujących się tam urządzeń może zachodzić niebezpieczeństwo wybuchu, stropy, dachy i ściany należy wykonać zgodnie z wymaganiami bezpieczeństwa pracy dla tego rodzaju robót lub znajdujących się tam urządzeń.

6. Okna.

§ 21. 1. W pomieszczeniach pracy powinna się znajdować odpowiednia liczba okien zapewniających pracownikom, stosownie do rodzaju pracy, dostateczne oświetlenie naturalne oraz należyte przewietrzanie pomieszczeń.

2. W każdym pomieszczeniu pracy, w którym ze względu na rodzaj wytwórczości może zachodzić niebezpieczeństwo wybuchu lub pożaru, co trzecie okno powinno mieć część otwieralną, dostępną z parapetu, o rozmiarach co najmniej 0,75 m na 0,6 m zawieszoną na zawiasach, w ramach pomalowanych na czerwono. W pomieszczeniach posiadających mniej niż trzy okna co najmniej jedno okno powinno posiadać taką część otwieralną.

3. Szyby w oknach powinny być czyste i przepuszczać dostateczną ilość światła. W razie potrzeby okna należy zaopatrzyć w urządzenia ochraniające pracowników przed promieniowaniem słońca.

4. Okna boczne lub w dachu, przeznaczone do wietrzenia pomieszczeń, należy zaopatrzyć w urządzenia pozwalające otwierać je lub zamykać łatwo i bezpiecznie.

5. Wszystkie okna i oszklone części dachu powinny być łatwo dostępne do mycia.

§ 22. Wolno odstąpić od przepisów paragrafu poprzedniego, jeżeli rodzaj produkcji wymaga wykonywania robót w ciemni, przy oświetleniu sztucznym itp. Należy jednak i wówczas zachować przepisy § 38.

7. Drzwi.

§ 23. 1. Szerokość drzwi w każdym pomieszczeniu zakładu uzależnia się od liczby pracowników z nich korzystających, licząc co najmniej 0,5 m na 100 pracowników, z tym jednak iż szero-

kość drzwi nie może być mniejsza niż 1,2 m, zaś wysokość mniejsza niż 2 m.

2. Wszystkie drzwi wewnętrzne powinny się otwierać w kierunku wyjść ogólnych, a drzwi tychże wyjść nazewnątrz.

3. Dojścia do drzwi powinny być stale wolne.

4. Progi pomiędzy pomieszczeniami powinny być zniesione przez zrównanie z podłogą, chyba że warunki techniczne wymagają ich zastosowania; w takim przypadku należy je oznaczyć w sposób widoczny.

§ 24. W pomieszczeniach, w których ze względu na rodzaj wykonywania robót może zachodzić niebezpieczeństwo wybuchu pożaru, drzwi i inne wyjścia powinny odpowiadać wymaganiom bezpieczeństwa pracy dla tego rodzaju robót. W szczególności powinny one otwierać się nazewnątrz i prowadzić bezpośrednio w pomieszczeniach parterowych — na wolne powietrze, a w pomieszczeniach znajdujących się na piętrze — na podesty ogniotrwałych klatek schodowych.

§ 25. W pomieszczeniach, w których zachodzą niebezpieczeństwa określone w § 24, a w których ze względu na rodzaj wykonywanych robót panują wysokie temperatury, wyjście z pomieszczenia powinno prowadzić nie bezpośrednio na wolne powietrze, lecz do sieni, przybudówki lub innego pomieszczenia o temperaturze pośredniej.

8. Przejścia w budynkach.

§ 26. 1. Przejścia, służące do stałej komunikacji, powinny mieć co najmniej 2 m szerokości, przejścia zaś przeznaczone do transportu — szerokość odpowiednią dla danego rodzaju transportu, nie mniejszą jednak niż 12 m.

2. Przejście pomiędzy maszynami a innymi urządzeniami lub ścianami, przeznaczone tylko dla obsługi tych maszyn i urządzeń, powinny mieć szerokość co najmniej 0,75 m; jeżeli w przejściach odbywa się ruch dwukierunkowy, szerokość powinna wynosić co najmniej 1 m.

3. Wszystkie przejścia powinny być stale wolne w czasie pracy.

§ 27. 1. W pomieszczeniach, w których znajdują się takie urządzenia, że zetknięcie się z nimi może powodować wypadki, przejścia dla komunikacji i transportu powinny być wyznaczone w taki sposób, aby nie prowadziły przez miejsca niebezpieczne.

2. W miejscach, które czasowo stają się niebezpieczne w sposób określony w ust. 1, przejścia należy uniedostępnić za pomocą zagród, barier itp.

9. Konstrukcje pomocnicze wzniesione nad poziom otoczenia.

§ 28. Wszelkie części konstrukcji, wzniesione powyżej 1 m ponad poziom podłogi lub ziemi, jeżeli na nich w związku z wykonywaniem robót przebywać mają ludzie, powinny mieć poręcze na wysokości 1,1 m oraz krawężniki (obrzeżenia) o wysokości co najmniej 0,15 m, przy czym należy zabezpieczyć przestrzeń pomiędzy krawężnikiem a poręczą.

§ 29. Przy robotach, wykonywanych przejściowo w warunkach określonych w § 28, poręcze i krawężniki można zastąpić przez inne środki, zabezpieczające pracownika od upadku.

10. Schody, drabiny i pochylnie.

§ 30. 1. Stała komunikacja i transport pomiędzy miejscami pracy, znajdującymi się na różnych poziomach, powinna się odbywać po schodach, jeżeli nie są stosowane podnośniki.

2. Szerokość użytkowa schodów do stałej komunikacji i transportu pomiędzy poszczególnymi piętrami w budynku powinna wynosić co najmniej 1,2 m.

3. Schody, przylegające tylko z jednej strony do ściany, powinny mieć z przeciwnej strony poręcz.

4. Schody, nie przylegające z żadnej strony do ściany, powinny mieć z obu stron poręcze.

5. Schody, przeznaczone wyłącznie do obsługi moszyn i urządzeń, powinny odpowiadać przepisom ust. 3 i 4 z tym, że szerokość użytkowa tych schodów powinna wynosić co najmniej 0,5 m.

§ 31. 1. W każdym budynku zakładu pracy schody, służące do stałej komunikacji lub transportu pomiędzy poszczególnymi piętrami, powinny być wykonane z materiału ogniotrwałego i znajdować się w ogniotrwałej klatce schodowej, przy czym budynki o długości większej niż 25 m powinny mieć dwoje takich schodów z dwóch przeciwległych stron budynku.

2. W przypadku, gdy urządzenie w już istniejących budynkach schodów, odpowiadających wymogom wskazanym w ust. 1, jest technicznie niemożliwe, powinny być urządzone zewnętrzne schody ratunkowe, sięgające dachu i dochodzące do ziemi, wykonane z żelaza, żelazobetonu lub z innego materiału ogniotrwałego, które łączyłyby się z każdym piętrem budynku za pomocą wejścia przez drzwi lub okna i odpowiadały przepisom ust. 2, 3 i 4 § 30.

§ 32. 1. Drabiny oraz klamry wpuszczone w mur i włazy powinny być dostatecznie mocne i zbudowane w sposób zabezpieczający korzystających z nich przed upadkiem.

2. Drabiny ruchome należy zabezpieczyć przed ich obsunięciem się, a w szczególności: drabiny dwuramienne przez połączenie obu ramion, zapobiegające ich rozsunięciu się, drabiny do obsługi pędni — za pomocą haków przy górnych końcach, wszystkie zaś drabiny ruchome — za pomo-

cą urządzeń, zabezpieczających od poślizgnięcia się dolnych końców.

3. Drabiny, prowadzące na płaszczyzny wzniesione, powinny wystawać co najmniej o 0,75 m ponad poziom tych płaszczyzn bądź też powinny być zakończone drągiem do przytrzymywania się, ustawionym pionowo na wzniesieniu. Podobnym drągiem powinny być zakończone włazy.

4. Przepisy ust. 3 nie dotyczą włazów do kanałów i innych stale zakrytych zagłębień i otworów w miejscach, przeznaczonych do ruchu i komunikacji.

§ 33. Powierzchnie pochylni lub pomostów w częściach, służących do komunikacji pieszej, powinny być w miarę potrzeby zaopatrzone w poprzeczne listwy zapobiegające poślizgnięciu się.

11. Zagłębienia i otwory.

§ 34. 1. Zagłębienia i otwory w podłodze lub ziemi wewnątrz budynków zakładów pracy lub na podwórzu należy przykryć lub otoczyć poręczą o wysokości 1,1 m i krawężnikiem o wysokości co najmniej 0,15 m.

2. Przykrycia zagłębień i otworów, wymienionych w ust. 1, służące do przechodzenia po nich, powinny być dostatecznie mocne.

3. W przypadkach, gdy rodzaj produkcji nie pozwala na stosowanie przykryć, poręczy i krawężników, należy pracowników zabezpieczyć od upadku do zagłębień i otworów w inny sposób.

12. Temperatura i ogrzewanie.

§ 35. 1. W pomieszczeniach pracy należy utrzymywać podczas chłodów dostatecznie wysoką temperaturę, dostosowaną do rodzaju pracy, nie mniejszą niż 10^0, chyba że rodzaj produkcji na to nie pozwala.

2. W każdym pomieszczeniu pracy powinien się znajdować termometr, umieszczony w miejscu dostępnym na wysokości 1,5 m od podłogi, możliwie daleko od źródeł promieniowania ciepła.

§ 36. Urządzenia do ogrzewania pomieszczeń zakładu należy wykonać lub zabezpieczyć tak, by nie groziły niebezpieczeństwem pożaru lub wybuchu, ani nie wydzielały szkodliwych wyziewów.

§ 37. 1. Pracownicy powinni być zabezpieczeni od nadmiernego promieniowania źródeł ciepła i od zetknięcia się z nadmiernie gorącymi powierzchniami pieców, aparatur i przewodów rurowych.

2. W pomieszczeniach pracy, w których ze względu na rodzaj produkcji mogą powstawać nadmiernie wysokie temperatury, należy stosować środki ochładzające powietrze.

3. W miejscach pracy, w których ze względu na rodzaj pracy panuje nadmiernie niska temperatura, pracownicy powinni być zaopatrzeni w ciepłą odzież.

13. Wentylacja.

§ 38. 1. W pomieszczeniach zamkniętych należy zapewnić dostateczny odpływ powietrza zużytego i dopływ świeżego.

2. Tam, gdzie wentyalcja naturalna jest niedostateczna, należy urządzić wentylację sztuczną.

3. Wentylacja nie powinna narażać pracowników na uciążliwe przeciągi.

§ 39. 1. Roboty związane z wydzielaniem się szkodliwych i powstających w nadmiernej ilości pyłów, gazów, par, dymów, jak również cuchnących lub drażniących wyziewów, należy wykonywać w aparatach szczelnie zamkniętych, jeżeli rodzaj produkcji na to pozwala.

2. Substancje, wymienione w ust. 1, wydzielające się przy robotach, należy chwytać w miejscu ich powstawania, odprowadzać poza pomieszczenia pracy i unieszkodliwiać w myśl przepisów § 42.

§ 40. 1. Przy robotach powodujących niepotrzebne dla celów produkcji zawilgocenie powietrza lub powstawanie mgły, należy stosować przeciwdziałające temu urządzenia.

2. Sztuczne nawilgocenie powietrza, niezbędne dla celów produkcji powinno się odbywać tak, aby termometr wilgotny psychrometru wskazywał mniej niż 25^0, a różnica temperatur termometrów suchego i wilgotnego nie przekraczała $1{,}5^0$.

14. Oświetlenie.

§ 41. 1. Pomieszczenia pracy, składy oraz drogi komunikacyjne i transportowe powinny być dostatecznie oświetlone w sposób dostosowany do rodzaju pracy i nie powodujący olśnienia.

2. Jeżeli to jest konieczne ze względu na rodzaj wykonywanej pracy, władze mogą wymagać powiększenia określonego w przepisach budowlanych stosunku powierzchni okien do powierzchni podłogi.

3. W pomieszczeniu pracy odległość parapetu okiennego od podłogi przy oświetleniu bocznym nie powinna przekraczać 1,2 m, a szerokość ścian między oknami nie powinna być większa niż 2,5 m.

4. Stanowiska pracy t. j. stoły robocze, maszyny i inne urządzenia, przy których pracownicy wykonywują stale swe czynności wymagające dokładności, nie powinny się znajdować w większej odległości od okien niż dwukrotna ich wysokość.

5. Jeżeli oświetlenie naturalne jest niewystarczające, należy stosować oświetlenie sztuczne

o wystarczającej jasności, którego rodzaj pod względem rozmieszczenia źródeł światła, jak też ich osłonięcia oraz możliwości olśnienia, nie może być szkodliwy dla wzroku pracowników.

6. Zakład, który posiada centralny system oświetlenia sztucznego (elektrycznego lub gazowego), powinien by zaopatrzony na przypadek uszkodzenia tego systemu w odpowiednią liczbę lamp, zasilanych z akumulatorów, lamp naftowych lub innych źródeł światła sztucznego.

15. Higiena otoczenia zakładu pracy.

§ 42. Szkodliwe dla zdrowia odpadki gazowe, ciekłe lub stałe powinny być usuwane z zakładu w sposób zabezpieczający przed tą szkodliwością i unieszkodliwiane przez oczyszczenie mechaniczne, chemiczne lub biologiczne, jak pochłanianie, spalanie, rozcieńczanie, zobojętnianie, odprowadzanie do zamkniętych zbiorników itp.

16. Środki przeciwpożarowe.

§ 43. Każdy zakład pracy powinien być zbudowany i utrzymywany w sposób zapewniający bezpieczeństwo pracowników na wypadek pożaru, w szczególności powinien być zaopatrzony w środki, zapewniające skuteczność akcji ratunkowej, zarówno przed przybyciem straży ogniowej, jak i po jej przybyciu.

III. BUDOWA, UTRZYMANIE I OBSŁUGA URZĄDZEŃ TECHNICZNYCH W ZAKKŁADACH PRACY.

1. Przepisy ogólne.

§ 44. 1. Maszyny, silniki, pędnie, narzędzia, aparaty, przewody, środki transportowe i wszelkie inne urządzenia techniczne, używane w zakładzie pracy do wykonywania robót, powinny być zbudowane, ustawione i używane zgodnie z zasadami techniki oraz powinny odpowiadać pod względem swej wytrzymałości i budowy celom, do jakich są przeznaczone.

2. Urządzenia powyższe powinny ponadto być zaopatrzone w należyte osłony, zapobiegające wypadkom oraz powinny być stale utrzymywane w stanie całkowitej sprawności i czystości.

3. Ruchome urządzenia techniczne należy budować oraz umieszczać tak, aby pochodzące od nich wstrząsy nie osłabiały w niebezpieczny sposób budynków i ich części konstrukcyjnych.

4. Wszelkie urządzenia techniczne zakładu pracy (ust. 1) powinny być używane zgodnie z zasadami techniki. Zabronione jest zdejmowanie osłon na czas ruchu urządzenia technicznego.

5. Przy maszynach, turbinach, kotłach parowych, silnikach spalinowych, elektrycznych, aparaturze chemicznej itp. winny być na widocznym miejscu wywieszone wyraźne przepisy o ich obsłudze.

§ 45. 1. Osłony, futerały, ogrodzenia i wszelkie inne urządzenia zabezpieczające maszyny, powinny być wykonane w sposób dostatecznie zapobiegający wypadkom.

2. Osłony powyższe, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w ust. 3 i 4, powinny być wykonane z metalu bądź w postaci blachy pełnej lub perferowanej, bądź z siatki metalowej w ramach z kątowników metalowych lub rur metalowych, bądź z prętów metalowych.

3. Dopuszczalne są również osłony z innego materiału niż metal, o ile materiał ten jest równorzędny co do mocy i trwałości z metalem.

4. Stosowanie osłony z drzewa jest dopuszczalne jedynie w przypadkach, gdy osłony metalowe mogłyby ulec uszkodzeniu od kwasów, wyziewów lub innych wpływów chemicznych oraz w zakładach obróbki drewna (tartaki, stolarnie itp.). Stosowanie tych osłon w innych zakładach jest dopuszczalne w przypadkach wyjątkowych, na okres przejściowy.

5. Wszystkie osłony powinny być wykonane w sposób trwały oraz mocno przytwierdzone do części budynku lub maszyn; nie powinny one posiadać ostrych wystających końców lub kantów.

§ 46. Jeżeli części ruchome maszyn (pędni, silników, maszyn roboczych, transportowych itp.) narażają na wypadek, a nie podlegają specjalnym przepisom rozporządzenia niniejszego, to powinny być one również zaopatrzone w należyte osłony, zapobiegające wypadkom i nie utrudniające obsługi maszyn oraz czynności związanych z produkcją.

§ 47. Końce klinów, nitów lub śrub, znajdujące się na obracających się częściach maszyn, nie powinny wystawać. W przypadku, gdy przepis ten ze względów technicznych nie może być zachowany, należy końcom tym nadawać zaokrąglone i gładkie kształty.

§ 48. Naprawa, czyszczenie ręczne i smarowanie urządzeń technicznych, znajdujących się w ruchu, jest wzbronione z wyjątkiem smarowania za pomocą specjalnych narzędzi, dostatecznie zabezpieczających od wypadków.

2. Kotły parowe.

§ 49. Kotłownie, ich budowa i ustawianie kotłów parowych oraz ich obsługa, jak również obsługa maszyn parowych podlegają specjalnym przepisom ustawowym.

§ 50. Przyrządy i aparaty parowe oraz wszelkie naczynia i przewody będące pod ciśnieniem powinny odpowiadać szczegółowym prze-

pisom, obowiązującym dla tego rodzaju urządzeń, a ponadto powinny być zabezpieczone przed uszkodzeniami z zewnątrz.

3. Silniki.

§ 51. 1. Silnik nie sprzęgnięty bezpośrednio z maszyną roboczą, znajdujący się w pomieszczeniu, w którym poza obsługą silnika wykonywane są inne prace, powinien być od reszty pomieszczenia oddzielony ogrodzeniem dostatecznie mocnym i wysokim, odpowiadającym warunkom określonym w § 44 ust. 2.

2. Wszystkie części ruchome silnika mogące narażać na wypadki należy osłonić lub ogrodzić.

3. Koła zamachowe silników, wystające ponad podłogą do wysokości 2 m, powinny być uniedostępnione ogrodzeniem sięgającym ponad górną część obwodu, a koła wyższe — co najmniej do wysokości 2 m. Zagłębienia w podłodze na koła zamachowe winny być zaopatrzone w krawężniki o wysokości co najmniej 0,15 m.

§ 52. 1. Pomiędzy pomieszczeniem maszyn roboczych, poruszanych przez silnik, a pomieszczeniem silnika powinno się znajdować dwustronne urządzenie sygnalizacyjne do powiadamiania o puszczeniu w ruch lub zatrzymaniu albo o konieczności puszczenia w ruch lub zatrzymania silnika.

2. Sygnalizacja powinna być dźwiękowa, dostatecznie wyraźna, uzupełniona w razie potrzeby sygnalizacją świetlną.

§ 53. 1. Silniki spalinowe o mocy ponad 5 KM należy puszczać w ruch za pomocą urządzenia, wyłączającego się samoczynnie po uruchomieniu silnika i zabezpieczającego od uderzenia wstecznego.

2. Rozruch za pomocą tlenu lub gazów palnych jest zbroniony.

§ 54. Gazy wylotowe z silników spalinowych i palenisk kotłowych należy wyprowadzać z pomieszczeń w sposób nieszkodliwy dla zdrowia osób, znajdujących się w tych pomieszczeniach lub poza nimi, oraz zapobiegający wydostawaniu się iskier.

4. Pędnie i inne przenośniki siły.

A. Wały.

§ 55. 1. Wały obrotowe poziome, ukośne i pionowe pędni oraz wały stanowiące część silników, pędni lub maszyn, a znajdujące się na wysokości poniżej 2 m ponad podłogą powinny być we wszystkich swych częściach narażających na wypadki osłonięte oraz okryte trwale umocowanymi osłonami.

2. Wystające końce wałów powinny być osłonięte trwale umocowanymi osłonami.

3. Jeżeli zastosowanie osłon, o których mowa w ust. 1, nie jest możliwe ze względów technicznych (np. gdy na jednym wale znajduje się kilka kół pasowych blisko siebie umocowanych), należy dostęp do pędni uniemożliwić za pomocą stałego ogrodzenia.

4. Przejścia ponad wałami powinny być mocne i bezpieczne oraz zaopatrzone z wolnych stron w trwałe poręcze.

5. Otwory w murach na wały pędni powinny być takiej tylko wielkości, aby wał mógł się swobodnie obracać. Otwory takie, w których mogą się pomieścić panewki i smarownice, nie są dopuszczalne.

B. Pasy, liny, taśmy i łańcuchy.

§ 56. 1. Pasy, liny, taśmy i łańcuchy, stanowiące części pędni i znajdujące się na wysokości poniżej 2 m ponad podłogą, powinny być całkowicie osłonięte trwale przymocowanymi osłonami.

2. Jeżeli części pędni, o których mowa w ust. 1, są poziome lub ukośne i znajdują się na wysokości powyżej 2 m ponad podłogą, a umieszczone są nad miejscami służącymi do stałej pracy lub komunikacji, to muszą być one osłonięte od dołu trwale przymocowanymi osłonami.

3. Przepis ust. 2 dotyczy wszelkich lin i taśm, pasów szerszych od 10 cm oraz tych pasów węższych, których szybkość przekracza 8 m na sekundę.

C. Koła napędowe.

§ 57. 1. Koła pasowe, linowe lub taśmowe, znajdujące się na wysokości poniżej 2 m ponad podłogą, powinny być całkowicie osłonięte trwale przymocowanymi osłonami.

2. W przypadkach, przewidzianych w § 56 ust. 2, koła napędowe powinny być zabezpieczone przez osłonięcie co najmniej ich dolnej połowy. Przepis ten nie ma zastosowania, jeżeli osłona pędni od dołu dochodzi do ściany.

D. Koła zębate.

§ 58. 1. Koła zębate, znajdujące się na wysokości nie wyższej niż 2 m ponad podłogą, a stanowiące zarówno części pędni, jak i innych maszyn, powinny być całkowicie ze wszystkich dostępnych stron zabezpieczone stałymi osłonami z wyjątkiem miejsc, które są niedostępne już przez samo swe położenie.

2. Jeżeli koła zębate są położone na wysokości powyżej 2 m ponad podłogą, powinny być ogrodzone z boków oraz od strony ich obwodów.

E. Inne przepisy o pędniach i ich częściach.

§ 59. Jeżeli jeden silnik porusza kilka pędni, powinny znajdować się urządzenia, umożliwiające wyłączenie poszczególnych bocznych pędni od głównej pędni lub od maszyny roboczej. Jeżeli silnik jest tego rodzaju, że nie można go natymiast zatrzymać, powinno być ponadto urządzenie do wyłączania głównej pędni od silnika.

§ 60. 1. W czasie ruchu ręczne nakładanie i zrzucanie pasów pędnych, lin i taśm jest zabronione. Do tego celu poza urządzeniami mechanicznymi należy posługiwać się lekkimi, trwałymi drążkami z hakiem, które powinny być dostatecznie długie, tak, aby dolny ich koniec podczas nakładania pasa był od podłogi oddalony nie więcej niż 0,5 m.

2. Pędnie powinny posiadać takie urządzenia do zawieszania pasów, aby zrzucane pasy, liny lub taśmy nie mogły się zetknąć z częściami pędni, będącymi w ruchu.

§ 61. 1. Pasy, liny i taśmy pędne powinny być naprawiane, łączone, skracane i smarowane tylko wówczas, gdy uniemożliwione jest ich zetknięcie się z innymi częściami pędni, będącymi w ruchu.

2. Do robót przy pędniach należy używać drabin specjalnych z wyłączeniem drabin składanych.

3. Do obsługi pędni i ich części oraz do nakładania, smarowania i oczyszczania pasów, lin i taśm należy wyznaczyć na stałe odpowiednich pracowników.

5. Urządzenia elektryczne.

§ 62. Urządzenia elektryczne w zakładach pracy powinny być zbudowane i utrzymywane w sposób zapobiegający wypadkom oraz odpowiadać normom wydanym przez powołane władze bądź instytucje.

6. Przewody rurowe i zbiorniki.

§ 63. Przewody rurowe i zbiorniki dla ciał gorących, żrących lub trujących powinny być odpowiednio szczelnie izolowane. Przewody i zbiorniki dla ciał gorących należy ponadto zabezpieczyć w miejscach, mogących narazić pracowników na zetknięcie się z tymi przewodami lub zbiornikami.

§ 64. Zbiorniki ciał gorących, żrących lub trujących umieszczone nad miejscami pracy lub przejściami, w razie grożącego niebezpieczeństwa przelewania się ich zawartości bądź wyciekania jej przez krany, zawory, odpływy, połączenia rur itp., powinny mieć urządzenia zabezpieczające w postaci rynien odpływowych albo specjalnych pomostów, zabezpieczających pracowników, znajdujących się pod zbiornikami.

§ 65. Kurki, zawory, zasuwy itp. powinny być wykonywane w sposób zabezpieczający przed wypadkami, a w szczególności powinny mieć oznaczenie położenia, w którym otwierają lub zamykają przewód. Stożki kurków należy zabezpieczyć przed wypadnięciem.

7. Transport.

A. Podnośniki

(dźwigi, żurawie, suwnice).

§ 66. 1. Wszelkie podnośniki powinny być zbudowane i utrzymywane w sposób zapobiegający wypadkom oraz odpowiadać przepisom, obowiązującym dla tego rodzaju urządzeń.

2. Obsługę ich powierzyć należy pracownikom, dostatecznie obznajmionym z ich działaniem.

B. Koleje i kolejki

(szynowe, linowe i łańcuchowe).

§ 67. Wszelkie koleje i kolejki szynowe (normalne i wąskotorowe), linowe, łańcuchowe, wiszące itp., używane do celów przemysłowych, powinny być zbudowane i utrzymane w sposób zabezpieczający pracowników od wypadków oraz zgodnie z przepisami obowiązującymi dla tego rodzaju urządzeń.

C. Transport materiałów specjalnie niebezpiecznych.

§ 68. Transport naczyń pod ciśnieniem albo płynów żrących, jak również środków wybuchowych lub trujących, np. balonów ze zgęszczonym powietrzem, gazami, butli z kwasem itp. powinien się odbywać przy użyciu wszelkich środków ostrożności i specjalnych środków transportowych, których konstrukcja winna być ściśle dostosowana do natury i właściwości przewożonego materiału.

D. Transport samochodowy.

§ 69. Transport samochodowy na terenie zakładu pracy powinien odpowiadać obowiązującym przepisom o ruchu samochodowym.

E. Transport konny.

§ 70. Ciężarowe wozy konne powinny mieć siedzenia dla obsługi i oparcia dla nóg oraz urządzenia do wsiadania i wysiadania. Jeżeli warunki transportu nie pozwalają na urządzenie siedzenia, jazda obsługi na wozie jest dopuszczalna tylko wówczas, gdy nie zagraża wypadkiem. Ciężarowe wozy konne należy utrzymywać w stanie mocnym oraz zaopatrzyć w odpowiednie hamulce. Zabronione jest obciążenie wozów ponad ich wytrzymałość. Nośność każdego wo-

zu powinna być uwidoczniona na tabliczce na wozie.

§ 71. Powożenie ciężarowymi pojazdami konnymi dozwolone jest tylko pracownikom, obznajmionym z obsługą koni oraz z przepisami ruchu kołowego. Konie kąsające powinny być zaopatrzone w kagańce, konie zaś płochliwe w boczne okulary przy uzdach.

F. Transport ręczny.

§ 72. 1. Transport ręczny powinien odbywać się w sposób zabezpieczający przed wypadkami. Transport, w którym niebezpieczeństwo wypadku jest zwiększone, powinien odbywać się pod kierunkiem osób należycie obznajmionych z tego rodzaju transportem i odpowiedzialnych za jego prowadzenie.

2. Transport przy pomocy wózków na szynach powinien odbywać się w sposób, umożliwiający pracownikom obserwację toru przed wózkiem.

§ 73. Wzbronione jest dźwiganie, przenoszenie i przewożenie ciężarów, przekraczających możliwości fizyczne pracowników; w każdym razie wzbronione jest dźwiganie i przenoszenie przez jedną osobę ciężarów przekraczających 50 kg.

§ 74. Odchylenia od normy, określonej w § 73, są dopuszczalne dla pracowników dostatecznie silnych i wyspecjalizowanych w przenoszeniu znacznych ciężarów, jak tragarze w portach i składach lub pracownicy noszący cegły na budowie, z tym, że najwyższa dopuszczalna norma ciężaru dla takich pracowników nie może przekraczać 100 kg.

§ 75. Przepisy §§ 73 i 74 nie dotyczą młodocianych i kobiet, do których mają zastosowanie normy ciężarów, określone w przepisach dotyczących robót zabronionych tym pracownikom.

§ 76. Wspólne ręczne dźwiganie i przenoszenie ciężarów, przekraczających 1000 kg dozwolone jest tylko w wyjątkowych przypadkach, gdy względy techniczne nie pozwalają na użycie siły mechanicznej; powinno być ono dokonywane pod specjalnym dozorem.

8. Ładowanie i wyładowywanie.

§ 77. 1. Ładowanie towarów na wozy mechaniczne, konne i ręczne oraz ich wyładowywanie powinno się odbywać w sposób zapobiegający wypadkom.

2. Materiały należy układać i umocowywać na wozach w sposób zabezpieczający przed przesuwaniem się tych materiałów lub ich upadkiem.

9. Magazynowanie (składowanie).

§ 78. 1. Ciężar materiałów przechowywanych w składach nie powinien przekraczać granic wytrzymałości poszczególnych części budynku przeznaczonego na skład.

2. Najwyższe normy dopuszczalnego obciążenia powinny być uwidocznione w każdym pomieszczeniu składowym za pomocą czytelnego napisu.

3. Składowanie przedmiotów ciężkich lub materiałów sypkich powinno się odbywać w sposób, zapobiegający zawaleniu bądź obsuwaniu się tych przedmiotów lub materiałów, przez zastosowanie odpowiednich środków, jak zachowanie właściwej wysokości stosów, odpowiednie układanie przedmiotów, zagrody i podpory.

§ 79. 1. Zabronione jest podkopywanie zwału materiału, jak również wyjmowanie przedmiotów ze stosów nie od warstwy najwyższej począwszy.

2. Wchodzenie pracowników na zwały materiałów sypkich grożących całkowitym zasypaniem dozwolone jest jedynie w przypadkach wyjątkowej konieczności i wyłącznie z zastosowaniem takich urządzeń zapewniających bezpieczeństwo, jak deski lub pomosty.

§ 80. 1. Przechowywanie materiałów łatwozapalnych, wybuchowych lub trujących powinno się odbywać zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

2. Zabronione jest przechowywanie na otwartym powietrzu w sposób zagrażający otoczeniu materiałów cuchnących lub zakażonych.

10. Roboty szczególnie niebezpieczne.

§ 81. 1. Roboty wewnątrz zbiorników, kanałów, studni, aparatów i w innych podobnych urządzeniach lub miejscach, w których mogą znajdować się gazy trujące, duszące, palne lub wybuchowe, powinny być wykonywane z zachowaniem szczególnych środków ostrożności, jak np. należytego przewietrzenia, chemicznego badania gazów oraz odpowiedniego oświetlenia lampami bezpieczeństwa.

2. Roboty takie mogą być wykonywane tylko pod kierunkiem osób odpowiedzialnych za ich prowadzenie i pod stałym i bezpośrednim nadzorem osoby, znajdującej się na zewnątrz urządzeń i miejsc wymienionych w ust. 1.

3. Pracownicy zatrudnieni wewnątrz urządzeń i miejsc, wymienionych w ust. 1, powinni być zaopatrzeni w odpowiednie dla warunków pracy maski przeciwgazowe lub aparaty respiracyjne oraz w pasy i liny bezpieczeństwa.

4. Wchodzenie do zbiorników opróżnionych z substancyj gorących jest dozwolone dopiero po dostatecznym ochłodzeniu tych zbiorników.

5. Roboty w zbiornikach, opróżnionych z substancyj gorących lub żrących, wolno prowadzić dopiero po odłączeniu dopływu do tych zbiorni-

ków za pomocą ślepego zamknięcia; jest niewystarczające odłączenie dopływu za pomocą kurków lub zaworów.

§ 82. 1. Oczyszczanie, wygładzanie lub matowanie odlewów przy pomocy strumienia piasku, wyrzucanego przez dmuchawki piaskowe, należy przeprowadzić w zamkniętych szczelnych szafach, w których umieszcza się przedmioty obrabiane; pracą powinien kierować robotnik znajdujący się na zewnątrz. Czynności te można też wykonywać w komorach piaskowych, w których pracuje robotnik zaopatrzony w skafander z dopływem powietrza z zewnątrz.

2. Jeżeli ze względu na warunki produkcji prace wymienione w ust. 1 odbywają się na otwartym powietrzu lub w pomieszczeniu pracy, powinny się one odbywać w sposób nie narażający zdrowia innych pracowników.

§ 83. 1. Roboty z cieczami gorącymi lub żrącymi wykonywać należy w sposób nie narażający pracowników na oparzenie.

2. Jeżeli rodzaj produkcji na to pozwala, wszystkie roboty, wymienione w ust. 1, wykonywać należy przy pomocy urządzeń mechanicznych.

3. W razie ręcznego wykonywania tych robót należy stosować urządzenia zapobiegające pryskaniu cieczy na pracowników, jak lewary bezpieczeństwa, wózki-kosze itp. oraz odzież ochronną, hełmy, okulary, ekrany itp. środki dla ochrony ciała przed pryskającą cieczą.

IV. ŚRODKI OCHRONY I HIGIENY OSOBISTEJ PRACOWNIKÓW

1. Przepisy ogólne.

§ 84. 1. Zakład pracy ma obowiązek zaopatrzyć pracowników w środki ochrony osobistej, przewidziane w §§ 88 — 92 rozporządzenia niniejszego, środki te utrzymywać w stanie całkowitej sprawności i czystości oraz w miarę potrzeby je zmieniać.

2. Środki ochrony osobistej, których wspólne używanie może narażać pracowników na zakażenie, należy dawać do wyłącznego użytku poszczególnych pracowników i odkażać przy każdej zmianie osoby korzystającej z tych środków.

3. Środki ochrony osobistej powinny być skuteczne i dostosowane do rodzaju robót w ten sposób, aby możliwie jak najmniej utrudniały pracę i nie zmniejszały nadmiernie sprawności pracowników.

§ 85. Pracownicy, zatrudnieni przy obsłudze maszyn w ruchu, powinni posiadać odzież bez luźnych, zwisających części, jak np. luźne zakończenie rękawów, poły, krawaty, końce pasków, strzępy odzieży. Kobiety powinny okrywać włosy odpowiednimi czepkami lub chustkami bez zwisających końców.

§ 86. Jadalnie, szatnie, umywalnie i ustępy powinny się znajdować dostatecznie blisko miejsc pracy, aby pracownicy nie byli narażeni na nadmierną stratę czasu, ani na uciążliwe działanie opadów atmosferycznych przy udawaniu się do tych urządzeń.

§ 87. Ubieralnie i urządzenia kąpielowe, umywalnie oraz ustępy dla kobiet powinny odpowiadać przepisom obowiązującym w zakresie pracy kobiet.

2. Odzież ochronna.

§ 88. Przy robotach, narażających pracowników bądź na uszkodzenie, jak urazy mechaniczne, oparzenia, zatrucia, zakażenia, bądź na przemoczenie, ziębnięcie, zbytnie promieniowanie ciepła, lub znaczne zabrudzenie, przedsiębiorca obowiązany jest dostarczyć pracownikowi osobistej odzieży ochronnej, która w zależności od rodzaju wykonywanej pracy składa się ze specjalnego ubrania, nakrycia głowy, obuwia, fartuchów, nagolenników, naramienników itp.

3. Ochrona oczu.

§ 89. Przy robotach, zagrażających uszkodzeniem oczów przez odpryski, pyły oraz szkodliwe ciecze, pary i gazy, jak również promieniowanie, oczy pracowników należy zabezpieczyć odpowiednim sprzętem ochronnym, jak: ekrany, siatki, okulary, maski lub hełmy.

4. Ochrona uszu.

§ 90. Przy robotach, zagrażających uszkodzeniem organów słuchu przez nadmierny hałas i wstrząsy, materiały żrące, gorące, trujące itp., uszy pracowników powinny być zabezpieczone odpowiednim sprzętem ochronnym.

5. Ochrona narządów oddychania.

§ 91. Przy robotach, wymagających przebywania pracowników w atmosferze zawierającej trujące, duszące, drażniące lub zakażone składniki albo znaczne ilości pyłu, pracownicy powinni być zaopatrzeni w sprzęt ochraniający narządy oddychania, jak np. maski, respiratory, aparaty tlenowe, hełmy z doprowadzeniem powietrza itp.

6. Ochrona rąk.

§ 92. Przy robotach, zagrażających uszkodzeniem skóry rąk wskutek urazów mechanicznych, oparzenia, działania czynników chemicznych, należy pracowników zaopatrzyć w rękawice ochronne, ochraniacze palców itp.; ponadto należy im w miarę potrzeby dostarczać kremów lub maści ochronnych.

7. Jadalnia.

§ 93. 1. Zabronione jest spożywanie posiłków przy warsztacie pracy.

2. Zabronione jest spożywanie posiłków w pomieszczeniach pracy, w których pracownicy narażeni są na zetknięcie się z materiałami trującymi, zakażonymi lub przy pracach szczególnie brudzących.

3. Wzakładach pracy, w których zachodzą warunki pracy określone w ust. 2, należy urządzić jadalnie bez względu na liczbę zatrudnionych pracowników w pomieszczeniach zabezpieczonych od wilgoci i ujemnych wpływów atmosferycznych oraz posiadających dostateczny dopływ światła naturalnego i odpowiednie przewietrzanie.

4. Pracownicy powinni przed spożyciem posiłku dokładnie umyć ręce i twarz, zdjąć odzież ochronną, a ponadto, jeśli zachodzi potrzeba, odkazić ręce i twarz.

§ 94. 1. W zakładach pracy zatrudniających 20 i więcej pracowników w jednej zmianie, należy urządzić jadalnię.

2. Jadalnia powinna znajdować się w pomieszczeniu wolnym od pyłu i innych szkodliwych zanieczyszczeń, zabezpieczonym od wilgoci i ujemnych wpływów atmosferycznych oraz posiadającym dostateczne oświetlenie naturalne i przewietrzanie.

3. Jadalnię należy zaopatrzyć w dostateczną liczbę stołów i siedzeń oraz urządzeń do podgrzewania posiłków. W zimnej porze roku jadalnię powinny być ogrzewane.

8. Umywalnie i urządzenia kąpielowe.

§ 95. 1. W zakładach pracy powinny się znajdować urządzenia do mycia (umywalki), posiadające dopływ czystej wody bieżącej w ilości co najmniej 10 litrów na dzień pracy i osobę; powinny one posiadać odpływ wody zużytej oraz mydło i ręczniki.

2. Na każdych 10 pracowników, zatrudnionych jednocześnie powinien przypadać co najmniej 1 kurek z wodą, a przy robotach szczególnie brudzących 1 kurek na każdych 5 pracowników, przy czym rozmieszczenie kurków powinno być takie, aby dostęp do nich był swobodny.

3. Jeżeli umywalnia znajduje się w osobnym pomieszczeniu, powinna być ogrzewana w zimnej porze roku.

§ 96. 1. W zakładach pracy lub w ich częściach, w których pracownicy narażeni są na zetknięcie się z materiałami trujcąymi, zakażonymi lub przy pracach szczególnie brudzących, umywalki należy zaopatrzyć w ciepłą wodę o temperaturze 35° C w ilości co najmniej 5 litrów na jeden dzień pracy i osobę, szczotki i środki potrzebne do oczyszczania oraz środki do wycierania, odpowiadające wymaganiom higieny, jak ręczniki osobiste, suszarki itp.

2. Pracownicy zatrudnieni w warunkach pracy, określonych w ust. 1, powinni mieć zapewnione bezpłatne korzystanie co najmniej raz na tydzień z ciepłej kąpieli lub ciepłego natrysku.

3. Zakłady zatrudniające ponad 100 pracowników, niezależnie od rodzaju produkcji, powinny posiadać własne urządzenia kąpielowe lub zapewniać pracownikom bezpłatne korzystanie przynajmniej raz na tydzień z kąpielisk poza zakładem.

9. Szatnia.

§ 97. 1. Odzież domową pracowników podczas pracy, a roboczą — po pracy, należy przechowywać w zakładach pracy w sposób zabezpieczający ją od zanieczyszczenia, zakażenia, zamoczenia, niszczenia przez wilgoć, żar i inne czynniki szkodliwe.

2. Odzież pracowników powinna być przechowywana w zasadzie w specjalnych pomieszczeniach w oddzielnych szafkach.

3. Pomieszczenie szatni powinno być ogrzewane w zimnej porze roku; powierzchnia podłogi szatni łącznie z powierzchnią zajętą przez urządzenia nie może być mniejsza niż 0,5 m kwadratowego na każdego z zatrudnionych jednocześnie pracowników, a wysokość szatni nie może być mniejsza niż 3 m. Szatnie powinny posiadać wystarczającą wentylację naturalną lub sztuczną.

4. Inspektor pracy może zezwolić na niestosowanie specjalnych pomieszczeń: o ile odzież będzie przechowywana w oddzielnych szafkach w sposób przewidziany w ust. 1, lub zezwolić na niestosowanie oddzielnych szafek, o ile odzież jest przechowywana w specjalnych pomieszczeniach w sposób przewidziany w ust. 1.

5. Szafki na odzież powinny być zamykane, posiadać otwory wentylacyjne, mieć przegrodę na odzież domową i roboczą i na górze półeczkę. W nowopowstających zakładach pracy wymiary szafek powinny wynosić nie mniej niż 35×35×180 cm.

§ 98. 1. W zakładach pracy lub ich częściach, w których pracownicy narażeni są na zetknięcie z materiałami trującymi, zakażonymi lub znaczną ilość pyłu, odzież powinna być przechowywana w dwu oddzielnych pomieszczeniach specjalnie do tego celu przeznaczonych, przy czym odzież robocza lub ochronna powinna być oddzielona od odzieży domowej.

2. Między tymi dwiema szatniami powinna się mieścić umywalnia.

3. O potrzebie zainstalowania dwu szatni decyduje obwodowy inspektor pracy w porozumieniu z radą zakładową.

10. Ustępy.

§ 99. 1. W zakładach pracy powinny znajdować się ustępy dla pracowników, urządzone i utrzymywane higienicznie, zabezpieczone od opadów atmosferycznych, należycie wentylowane, spłukiwane wodą i oświetlone.

2. W stałych zakładach każde miejsce ustępowe powinno znajdować się w oddzielnej kabinie. Przed wejściem do ustępu powinny być umieszczone przegrody zasłaniające, o ile kabiny nie posiadają drzwi. Ustępy dla kobiet i mężczyzn powinny mieć oddzielne wejścia, zaopatrzone w odpowiednie napisy oraz być szczelnie oddzielone.

3. Na każdych 35 pracowników-mężczyzn, zatrudnionych jednocześnie, powinno przypadać co najmniej 1 miejsce ustępowe. Ponadto powinny być urządzone pisuary.

4. Na każde 25 pracownic, zatrudnionych jednocześnie powinno przypadać co najmniej 1 miejsce ustępowe.

5. W zakładach, które mają własną kanalizację i wodociągi lub są włączone do ogólnej sieci kanalizacyjnej, ustępy powinny być urządzone wewnątrz budynku.

6. Przedsiębiorca powinien zapewnić nadzór nad stałym utrzymywaniem ustępów w czystości.

7. Dojścia do ustępów powinny mieć twardą nawierzchnię lub być utrzymywane w stanie nie narażającym na zamoczenie nóg. Gdy oświetlenie dzienne staje się niewystarczające, ustępy powinny być oświetlone sztucznie.

§ 100. 1. Przy robotach prowadzonych poza terenem stałego zakładu pracy zdala od osiedli ludzkich, powinny być urządzone ustępy zgodnie z przepisami § 99 ust. 1, 2 i 6, jeżeli zatrudnionych jest więcej niż 10 pracowników, a roboty mają trwać w jednym miejscu dłużej niż miesiąc.

2. Przy robotach, obliczonych na krótszy okres czasu, jeżeli jest zatrudnionych więcej niż 10 pracowników, należy dla nich urządzić przynajmniej prowizoryczne doły ustępowe, odpowiadające wymaganiom higieny.

11. Spluwaczki.

§ 101. W pomieszczeniach zakładów pracy powinny znajdować się w wystarczającej liczbie należycie rozmieszczone spluwaczki, odpowiadające wymaganiom higieny i dostatecznie często oczyszczane.

12. Schroniska.

§ 102. 1. Przy robotach, prowadzonych na otwartym powietrzu zdala od osiedli ludzkich, jeżeli roboty te mają trwać dłużej niż tydzień, przedsiębiorca powinien dostarczyć pracownikom w pobliżu miejsc pracy odpowiednich pomieszczeń, umożliwiających im schronienie się przed opadami atmosferycznymi i zmianę odzieży oraz zaopatrzonych w urządzenia do podgrzewania posiłków.

2. Przy robotach, prowadzonych na wolnym powietrzu w zimnej porze roku, przedsiębiorca powinien umożliwić pracownikom rozgrzewanie się za pomocą ognisk, koszów z koksem itp.

3. Pracownicy, którzy ze względu na warunki pracy (wyjazdy, nocne dyżury) nie mogą korzystać z odpoczynku nocnego w swym mieszkaniu, powinni mieć zapewnione odpowiednie pomieszczenia noclegowe.

§ 103. Nad stałymi miejscami obsługi maszyn, kotłów, generatorów i innych urządzeń technicznych znajdującymi się na otwartym powietrzu powinny być urządzone daszki osłaniające pracowników od opadów atmosferycznych.

13. Mieszkania robotnicze (baraki itp.).

§ 104. 1. Mieszkania o charakterze koszarowym, którymi zakład pracy bezpośrednio zarządza i które przeznacza na użytek pracowników powinny odpowiadać wymaganiom higieny i bezpieczeństwa.

2. Zabronione jest spanie w pomieszczeniach zakładu pracy, nie przeznaczonych na cele mieszkalne.

14. Woda do picia.

§ 105. 1. Zakłady pracy powinny być zaopatrzone w dostateczną ilość wody do picia o jakości odpowiadającej obowiązującym przepisom. Zbiorniki i przewody wody do picia należy zabezpieczyć od zanieczyszczenia i zakażenia. Woda do picia powinna znajdować się dostatecznie blisko miejsc pracy. Czerpanie wody może odbywać się tylko z kurków czerpalnych. Nad kurkiem wody do picia należy umieścić napis: „Woda do picia".

2. Gdy brak odpowiedniej wody do picia, należy dostarczyć pracownikom wody przegotowanej lub innych napojów: herbaty, kawy, wywaru mięty itp.

3. Przy robotach wykonywanych stale w wysokiej temperaturze (np. w hutach szklanych) powinny być dostarczane pracownikom zamiast wody inne napoje np. kawa,, herbata itp.

15. Przeciwdziałanie hałasom.

§ 106. Przy wykonywaniu robót, powodujących nadmierny hałas i wstrząsy szkodliwe dla organów słuchu pracowników albo uciążliwe do znoszenia, należy stosować, o ile to jest technicznie możliwe, środki przeciwdziałające powstawaniu hałasu i wstrząsów, albo przynajmniej dostatecznie zmniejszające ich szkodliwoś i uciążliwość.

16. Siedzenie przy pracy.

§ 107. 1. Przy wykonywaniu robót, nie wymagających stale pozycji stojącej, należy zapewnić pracownikom możność siedzenia przy pracy na odpowiednim i odpowiadającym wymaganiom higieny sprzęcie.

2. Przy wykonywaniu robót, wymagających stale pozycji stojącej lub chodzącej, należy ustawić siedzenia odpoczynkowe, umożliwiające wykorzystanie dla odpoczynku krótkich przerw podczas pracy.

V PRZEPISY KOŃCOWE.

§ 108. Nadzór nad przestrzeganiem i wykonywaniem przepisów rozporządzenia niniejszego sprawują organy inspekcji pracy z tym, że w zakresie przepisów §§ 10—43, 64—66, 84 i 90—96 nadzór ten sprawują również władze budowlane, a w zakresie §§ 84—107 także wadze administracji ogólnej.

§ 109. 1. Dla istniejących zakładów pracy przepisy niniejszego rozporządzenia wchodzą w życie w następującym porządku:

a) w trzy miesiące po ogłoszeniu §§ 15 ust. 2, 28, 44, 45, 46, 47, 51, 52, 56, 58, 59, 83 i 101,

b) w sześć miesięcy po ogłoszeniu §§ 12, 55, 57, 60, 64, 82, 91, 93 i 95,

c) w rok po ogłoszeniu §§ 6, 8, 14, 15, ust. 1, 16, 17, 19, 20, 21 z wyjątkiem ust. 4, 23, ust. 1 i ust. 2, 24, 25, 26 ust. 1 i ust. 2, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 53, 54, 84, 86, 88, 94, 96, 97, 98, 99, 104, 106, i 107,
(Dz. U.R.P. z dn. 25.XI.1946 r. Nr 62, poz. 344).

d) wdwa lata po ogłoszeniu §§ 10, 11, 30 ust. 1 i ust. 2, 31, 41 ust. 3; 4 i 6,

e) z dniem ogłoszenia wszystkie pozostałe przepisy.

2. Dla nowopowstających zakładów pracy przepisy niniejszego rozporządzenia wchodzą w życie z dniem ogłoszenia.

§ 110. Jeżeli inspektor pracy — w związku z miejscowymi warunkami w zakładzie pracy — stwierdzi bezpośrednie zagrożenie życia i zdrowia pracownika, może zarządzić wcześniejsze wykonanie poszczególnych przepisów i odpowiednio skrócić terminy, przewidziane w § 109.

2. W przypadkach wyjątkowej wagi i ze względu na specjalnie trudne warunki miejscowe istnieje możność odroczenia terminu wykonania przepisów objętych pkt a i b ust. 1 § 10 posiada obwodowy inspektor pracy, pozostałych zaś okręgowy inspektor pracy.

3. Przepis ust. 2 nie dotyczy nowopowstających zakładów pracy.

§ 111. Rozporządzenie niniejsze nie dotyczy statków żeglugi morskiej i śródlądowej.

§ 112. Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc wszelkie przepisy wydane w sprawach unormowanych w rozporządzeniu niniejszym.

Minister Pracy i Opieki Społecznej:
Adam Kuryłowicz

Minister Zdrowia:
Franciszek Litwin

Minister Przemysłu:
Hilary Minc

Minister Odbudowy:
Michał Kaczorowski

w/z Minister Administracji Publicznej:
Aleksander Zaruk - Michalski

Minister Ziem Odzyskanych:
Władysław Gomułka

w/z Minister Obrony Narodowej:
Marian Spychalski

Minister Skarbu:
Konstanty Dąbrowski

w/z Minister Sprawiedliwości:
Leon Chajn

Minister Oświaty:
Czesław Wycech

w/z Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:
Stanisław Bieniek

w/z Minister Komunikacji:
Wincenty Jastrzębski

Minister Poczt i Telegrafów:
Józef Putek

w/z Minister Leśnictwa:
Kazimierz Iwanowski

w/z Minister Aprowizacji i Hnadlu:
Kazimierz Sokołowski

3

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OŚWIATY

z dnia 29 sierpnia 1946 r.

wydane w porozumieniu z Ministerm Rolnictwa i Reform Rolnych i z Ministerm Leśnictwa w sprawie wprowadzenia gatunkowej ochrony roślin.

Na podstawie art. 8 ustawy z dnia 10 marca 1934 r. o ochronie przyrody (Dz. U.R.P. Nr 31, poz. 274) zarządza się, co następuje:

§ 1. Niżej wyszczególnione dziko rosnące rośliny uznaje się za gatunki chronione na całym obszarze Państwa:

DRZEWA:

1. Cis (Taxus baccata),
2. Limba (Pinus sembra),
3. Brzęk (Sorbus torminalis),
4. Brzoza ojcowska (Betula Oycoviensis).

KRZEWY, KRZEWNIKI:

5. Wiśnia karłowata (Prunus fruticosa),
6. Wawrzynek wilczełyko i w. główkowy (Daphne Mezereum i D. Cneorum),
7. Bluszcz (Hedera helix),
8. Różanecznik żółty (Rhododendron flavum),
9. Modrzewnica północna (Andromeda calyculata).

ROŚLINY ZIELONE:

10. Paproć — długosz królewski (Osmunda regalis),
11. Paproć — pióropusznik strusi (Onoclea Struthiopteris),
12. Widłaki (Lycopodium) z wyjątkiem kłosów zarodnikowych wszystkie gatunki,
13. Lilia złotogłów (Lilium martagon).
14. Korona kostkowata (Fritillaria meleagris),
15. Śnieżyca wiosenna (Leucojum vernum) i przebiśnieg pospolity (Galanthus nivalis),
16. Szafran (Crocus scepusiensis),
17. Ostnice (Stipa pennata i S. capillata),
18. Storczykowate (Orchidaceae) z wyjątkiem pospolitych czerwono kwitnącycli gatunków, jak storczyk szerokolistny (Orchis latifolius) i storczyk krwisty (O. incarnatus),
19. Kosaćce (Iris) wszystkie gatunki z wyjątkiem kosaćca żółtego (Iris pseudoacorus),
20. Zawilec narcyzowy i zawilec zwyczajny (Anemone narcissiflora i A. silvestris),
21. Pełnik europejski i pełnik siedmiogrodzki (Trollius europaeus i T. Transsilvanicus),
22. Sasanki (Pulsatilla) — wszystkie gatunki,
23. Miłek wiosenny (Adonis vernalis),
24. Rosiczka - okrągłolistna, długolistna i pośrednia (Drosera rotundifolia, longifolia i intermedia),
25. Kotewska—orzech wodny (Trapa natans),
26. Mikołajek nadmorski (Eryngium maritimum),
27. Goryczki — (Gentiana — wszystkie gatunki z wyjątkiem G. asclepiadea),
28. Szarotka (Leontopodium alpinum),
29. Dziewięćsił bezłodygowy i dziewięćsił popłocholistny (Carlina acaulis i C. onopordifolia).

§ 2. Zabrania się niszczenia, zrywania lub usuwania ze stanowisk (wykopywania) wymienionych w § 1 gatunków roślin chronionych oraz zbywania, nabywania, przenoszenia i wywożenia ich za granicę w stanie świeżym lub suszonym.

§ 3. Wojewoda po zasięgnięciu opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody może udzielać zezwoleń na zbieranie i przenoszenie lub przesyłanie roślin chronionych dla celów naukowych, dydaktycznych i hodowlanych.

§ 4. Wyszczególnione w § 2 zakazy nie mają zastosowania do hodowanych w plantacjach i ogrodach gatunków roślin chronionych. Wojewoda może udzielać hodowcom tych roślin zezwolenie na przenoszenie, przesyłanie i sprzedawanie hodowanych roślin gatunków chronionych.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w zakresie unormowanym niniejszym rozporządzeniem.

Minister Oświaty:
Czesław Wycech
w/z Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:
Bolesław Podedworny
Minister Leśnictwa:
Stanisław Tkaczow

4

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 27 listopada 1946 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami: Zdrowia, Rolnictwa i Reform Rolnych, Leśnictwa, Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych o warunkach i terminach zastosowania do pracowników rolnych ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa oraz o zasadach współpracy samorządu terytorialnego przy wykonywaniu tego ubezpieczenia.

Na podstawie art. 311 ust. 1 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U.R.P. Nr 51, poz. 396) z późniejszymi zmianami (Rz. U.R.P. z 1934 r. Nr 95, poz. 855, z 1936 r. Nr 3, poz. 24, z 1938 r. Nr 3, poz. 15, Nr 21, poz. 171, Nr 26, poz. 227, Nr 29, poz. 258, z 1939 r. Nr. 71, poz. 476, z 1944 r. Nr 4, poz. 19, Nr 5, poz. 24, Nr 9, poz. 44, z 1945 r. Nr 43, poz. 240, z 1946 r. Nr 4, poz. 28) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. W rozporządzeniu niniejszym określenie „ustawa" oznacza ustawę z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U.R.P. Nr 51, poz. 396) z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami, artykuły powołane bez bliższego określenia oznaczają artykuły tej ustawy, paragrafy zaś oznaczają paragrafy rozporządzenia niniejszego.

2. Za pracowników rolnych uważa się zgodnie z art. 16 ust. 2 zd. 2 pracowników, zatrudnionych w gospodarstwach rolnych, leśnych, ogrodowych, hodowlanych i rybnych, jak również w zakładach pracy, ściśle z tymi gospodarstwami związanych, a nie posiadających przeważającego charakteru przemysłowego lub handlowego, pomoc domową w tych gospodarstwach i zakładach pracy oraz te kategorie pracowników, zatrudnionych przy melioracjach i wykonywanych przez Państwo pracach regulacyjno - agrarnych, które określają rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej, wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

§ 2. 1. Ubezpieczenie na wypadek choroby i macierzyństwa, oznaczone w dalszych przepisach niniejszego rozporządzenia jako „ubezpieczenie", wprowadza się w stosunku do pracowników rolnych na warunkach i w terminach, określonych w niniejszym rozporządzeniu.

2. Jeżeli rozporządzenie niniejsze nie zawiera odmiennych przepisów, pracownicy rolni ubezpieczeni są na warunkach ogólnych, określonych w przepisach ustawy i rozporządzeń, wydanych w wykonaniu ustawy, oraz w statucie ubezpieczalni społecznej.

§ 3. Nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia:

1) osoby, zatrudnione przez pracodawców rolnych dorywczo, których zatrudnienie jest z natury rzeczy krótkotrwałe, jeżeli u tego samego pracodawcy nie trwa ono bez przerwy dłużej niż 25 dni,

2) krewni oraz teściowie, zięciowie i synowe pracodawcy rolnego, jeżeli żyją z nim we wspólnym gospodarstwie domowym.

§ 4. 1. Ubezpieczeni, których zatrudnienie ma charakter dorywczy i trwa bez przerwy u tego samego pracodawcy rolnego dłużej niż 25 dni, uzyskują prawo d opomocy leczniczej i położniczej po upływie 25 dni, a do zasiłku chorobowego — po upływie 4 tygodni nieprzerwanego zatrudnienia.

2. Ubezpieczeni, wymienieni w poprzednim ustępie, otrzymują pomoc leczniczą w zakresie art. 95 ust. 1, pkt 1, z wyjątkiem środków pomocniczych i protez.

3. Przepisy ust. 1 i 2 mają odpowiednie zastosowanie do członków rodziny.

4. W razie wypadku w zatrudnieniu lub zachorowania na chorobę zawodową pracownicy zatrudnieni dorywczo mają prawo do świadczeń w pełnym zakresie art. 95 ust. 1 pkt 1 i 2 bez względu na okres zatrudnienia.

§ 5. 1. Przepis art. 95 ust. 4 nie ma zastosowania do robotników rolnych.

2. Pracownikom, którzy w myśl zbiorowego układu pracy lub indywidualnej umowy o pracę otrzymują wynagrodzenie w naturze, pracodawcy rolni obowiązani są podczas trwania stosunku pracy udzielać w razie choroby połączonej z niezdolnością do pracy lub połogu co najmniej pełnych naturaliów, ustalonych jako wynagrodzenie — na tych samych warunkach i w ciągu tych samych okresów, jakie obowiązują w stosunku do zasiłków ubezpieczalni społecznej (§ 12 ust. 2).

3. Jeżeli wartość świadczeń pracodawcy jest niższa od zasiłku, ubezpieczalnia społeczna dopłaca pracownikowi rolnemu różnicę między wartością świadczeń a zasiłkiem.

4. Ubezpieczalnia społeczna zwraca pracodawcy rolnemu wartość udzielonych świadczeń

do kwoty zasiłku, przysługującego w razie choroby lub połogu.

5. Jeżeli pracodawca odmawia udzielenia świadczeń, wymienionych w ust. 2, ubezpieczalnia społeczna w razie zwrócenia się pracownika wypłaca mu przysługujący zasiłek.

6. Spory między ubezpieczalniami a pracodawcami rolnymi z tytułu zwrotu wartości świadczeń, udzielonych pracownikom rolnym rozstrzygają sądy ubezpieczeń społecznych.

§ 6. 1. Pracodawca rolny obowiązany jest na żądanie ubezpieczalni społecznej wydać pracownikom stałym i sezonowym legitymacje, potwierdzone przez ubezpieczalnię społeczną i stwierdzające prawo pracownika i członków jego rodziny do świadczeń. Legitymacje te wystawia pracodawca na okres czasu, na który została zawarta umowa o pracę.

2. W celu otrzymania pomocy leczniczej lub położniczej pracownik lub członek jego rodziny powinien okazać legitymację zaopatrzoną w zaświadczenie pracodawcy o trwaniu zatrudnienia. Zaświadczenie to ważne jest w ciągu miesiąca od daty jego wystawienia.

3. Ubezpieczeni zatrudnieni dorywczo i członkowie ich rodzin otrzymują pomoc leczniczą i położniczą na podstawie zaświadczeń pracodawcy. Zaświadczenie takie pracodawca rolny obowiązany jest wydać w każdym nowym przypadku choroby uprawnionemu do pomocy leczniczej pracownikowi lub członkowi jego rodziny.

4. Wzory legitymacji i zaświadczeń oraz sposób posługiwania się nimi ustala Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

§ 7. 1. Przepisy ustawy i rozporządzeń, wydanych w wykonaniu ustawy, dotyczące dokonywania zgłoszeń do ubezpieczenia, wysokości i uiszczania składek oraz kontroli czynności pracodawców, mają odpowiednie zastosowanie do pracodawców i pracowników rolnych.

2. Termin zgłoszenia do ubezpieczenia (art. 21 ust. 2) pracowników zatrudnionych dorywczo dłużej niż 25 dni liczy się od 25 dnia zatrudnienia.

§ 8. 1. Przy wykonywaniu ubezpieczenia pracowników rolnych zarządy gmin obowiązane są do współpracy z ubezpieczalniami społecznymi w zakresie:

1) ustalania obowiązku ubezpieczenia;

2) wymiaru i poboru składek ubezpieczeniowych;

3) stwierdzania uprawnień do świadczeń pracowników rolnych i członków ich rodzin;

4) przeprowadzania dochodzeń i udzielania informacji we wszystkich sprawach, związanych z wykonywaniem ubezpieczenia.

2. W zakresie ustalania obowiązku ubezpieczenia zarządy gmin na żądanie ubezpieczalni społecznej są obowiązane:

1) dostarczać wykazów pracodawców rolnych, zatrudniających pracowników najemnych;

2) wzywać pracodawców rolnych do zgłoszenia pracowników, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia,

3) przyjmować zgłoszenia do ubezpieczenia i po zaznaczeniu daty wpływu przesyłać je niezwłocznie ubezpieczalni społecznej,

4) przeprowadzać kontrolę prawidłowości zgłoszeń.

3. Sposób wykonywania przez zarządy gmin czynności, wymienionych w ust. 1, oraz wysokość wynagrodzenia za te czynności określi instrukcja, wydana przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami Administracj Publcznej i Ziem Odzyskanych.

4 Zarządy gmin badają również, czy w poszczególnych przypadkach nie zachodzi bezprawne korzystanie ze świadczeń i zawiadamiają o swych spostrzeżeniach ubezpieczalnię społeczną.

§ 9. 1. Ubezpieczenie pracowników rolnych— z wyjątkiem zatrudnionych w gospodarstwach rolnych i leśnych o obszarze poniżej 30 ha — wprowadza się od pierwszego dnia drugiego miesiąca kalendarzowego po ogłoszeniu niniejszego rozporządzenia.

2. W okręgach tych ubezpieczalni społecznych, w których po wyzwoleniu było wykonywane ubezpieczenie pracowników rolnych, za dzień wprowadzenia ubezpieczenia uważa się dzień rozpoczęcia działalności przez ubezpieczalnię społeczną.

3. Przepis ust. 2 dotyczy również pracowników, zatrudnionych w gospodarstwach rolnych i leśnych o obszarze poniżej 30 ha, jeżeli w poszczególnych okręgach ubezpieczenie tych pracowników było wykonywane po wyzwoleniu.

4. Ubezpieczenie pracowników gospodarstw rolnych i leśnych o obszarze poniżej 30 ha, które nie leżą w okręgach wymienionych w ust. 3, wprowadza się po upływie roku od terminu, określonego w ust. 1.

§ 10. Jeżeli w okręgach poszczególnych ubezpieczalni społecznych warunki miejscowe uniemożliwiają wprowadzenie ubezpieczenia pracowników rolnych w terminie ustalonym w § 9 ust. 1, Minister Pracy i Opieki Społecznej może odroczyć terminy zastosowania ubezpieczenia w całym okręgu ubezpieczalni społecznej lub w jego części.

§ 11. Pracodawcy rolni obowiązani są zgłosić do ubezpieczenia pracowników, zatrudnionych w dniu wprowadzenia ubezpieczenia, w ciągu miesiąca od tego dnia.

§ 12. 1. Obowiązki pracodawców rolnych w zakresie art. 212 ustają z dniem wprowadzenia ubezpieczenia, a jeżeli zgłoszenie do ubezpieczenia zostało dokonane po terminie — z dniem dokonania zgłoszenia.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy obowiązku pracodawców rolnych do udzielania pracownikom w razie choroby, połączonej z niezdolnością do pracy, lub połogu co najmniej pełnych naturaliów ustalonych jako wynagrodzenie w zbiorowym układzie pracy lub w indywidualnej umowie o pracę (art. 212 ust. 1, pkt 2). Obowiązek ten ustaje z dniem rozwiązania stosunku pracy.

3. Z tytułu wypadków choroby lub połogu, zaszłych przed dniem wprowadzenia ubezpieczenia, pracodawcy rolni ponoszą koszty pomocy leczniczej oraz udzielają zasiłków aż do wyczerpania obowiązkowego okresu świadczeń.

§ 13. 1. Z dniem wprowadzenia ubezpieczenia pracowników rolnych tracą moc umowy, zawarte na podstawie art. 212 ust. 9 między ubezpieczalniami społecznymi a pracodawcami rolnymi w sprawie udzielania pomocy leczniczej pracownikom rolnym.

2. W wypadkach choroby i połogu, zaszłych przed tym dniem, ubezpieczalnia udziela nadal pomocy leczniczej w zakresie ustalonym w umowie. Zasiłki, należne z tytułu tych wypadków, obowiązany jest wypłacać pracodawca rolny aż do wyczerpania obowiązkowego okresu świadczeń, jeżeli ubezpieczalnia społeczna nie przejęła w umowie obowiązku udzielania pracownikom rolnym świadczeń pieniężnych.

§ 14. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Pracy i Opieki Społecznej:
Adam Kuryłowicz

Minister Zdrowia:
Franciszek Litwin

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:
Stanisław Mikołajczyk

Minister Leśnictwa:
Stanisław Tkaczow

Minister Administracji Publicznej:
Władysław Kiernik

Minister Ziem Odzyskanych:
Władysław Gomułka

ZARZĄDZENIA

5

ZARZĄDZENIE MINISTRA LEŚNICTWA

z dn. 7 czerwca 1946 r.

o powołaniu Państwowej Rady Leśnictwa.

§ 1.

Przy Ministrze Leśnictwa powołuje się Państwową Radę Leśnictwa jako organ opiniodawczy i doradczy w całości zagadnień leśnictwa, a zwłaszcza dotyczących ustawodawstwa w zakresie ustroju leśnictwa, produkcji leśnej, przemysłu, transportu, oraz obrotu drewnem i innymi płodami gospodarstwa leśnego.

§ 2.

Państwowa Rada Leśnictwa może występować z własną inicjatywą w zakresie przewidzianym niniejszym zarządzeniem.

§ 3.

Państwowa Rada Leśnictwa składa się z 5-u członków prezydium mianowanych przez Ministra Leśnictwa, oraz z 18 członków powołanych przez Ministra Leśnictwa na wniosek Prezydium Rady.

§ 4.

Na członków Państwowej Rady Leśnictwa Minister Leśnictwa w trybie paragrafu 3-go powołuje:

6-ciu przedstawicieli życia gospodarczego,
4-ch przedstawicieli Akademickich Szkół Leśnych,
1-go przedstawiciela Instytutu Badawczego Leśnictwa,
1-go przedstawiciela Szkolnictwa Zawodowego Leśnego,
4-ch przedstawicieli Organizacji Społecznych,
2-ch przedstawicieli Ministerstwa Leśnictwa.

§ 5.

Na czele Państwowej Rady Leśnictwa stoi Prezydium w składzie Przewodniczącego Rady i 4-ch zastępców mianowanych przez Ministra Leśnictwa.

Do załatwienia spraw biurowych Rada posiada Sekretariat.

Przewodniczący Rady i pracownicy Sekretariatu są stałymi pracownikami Ministerstwa Leśnictwa.

§ 6.

Wydatki związane z utrzymaniem Rady i prowadzeniem przez nią prac pokrywane są z budżetu Administracji Lasów Państwowych na podstawie planu finansowego Państwowej Rady Leśnictwa, zatwierdzonego przez Ministra Leśnictwa.

§ 7.

Członkowie Państwowej Rady Leśnictwa otrzymują ryczałtowe wynagrodzenie miesięczne w wysokości określonej przez Ministra Leśnictwa, oraz w razie potrzeby wyjazdów, — diety i zwrot kosztów podróży stosownie do norm obowiązujących funkcjonariuszów państwowych.

§ 8.

Osobny regulamin zatwierdzony przez Ministra Leśnictwa ustali porządek prac Państwowej Rady Leśnictwa, sposób prowadzenia obrad, oraz uchwalania opinii i wniosków.

§ 9.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 7 czerwca 1946 r.

Zasady przewidziane w niniejszym zarządzeniu zostaną określone na drodze ustawowej.

Minister Leśnictwa
(—) **St. Tkaczow**

6.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Ministerstwo Leśnictwa
Zn. spr. II/Org. 003/2

Warszawa, dnia 17 stycznia 1947 r.

Sprawa: zmiana statutu organizacyjnego dyrekcyj lasów państwowych.

Niniejszym wprowadza się następujące zmiany w statucie organizacyjnym dyrekcyj lasów państwowych z dnia 12 października 1946 r. Zn. spr. II/Org. 003/20.

W schemacie wewnętrznej organizacji dyrekcyj lasów państwowych:

1) jednostka organizacyjna kontroli resortowej „Oddział Kontroli" otrzymuje nazwę Samodzielny Oddział Kontroli.

2) jednostka organizacyjna „Oddział Komunikacyjny" w Biurze Technicznym—otrzymuje nazwę „Oddział Urządzeń Komunikacyjnych".

W związku z powyższym w § 10 statutu organizacyjnego dyrekcyj lasów państwowych wyrazy „Oddział Komunikacyjny należy zastąpić wyrazami „Oddział Urządzeń Komunikacyjnych", z § 13 tegoż statutu wyrazy „Oddział Kontroli" należy zastąpić wyrazami „Samodzielny Oddział Kontroli".

Minister
(—) **St. Tkaczow**

OKÓLNIKI

7

MINISTERSTWO LEŚNICTWA
Departament Organizacji i Kadr
Zn. spr. II/Org. 003/3

Warszawa, dnia 31 stycznia 1947 r.

Sprawa: stali robotnicy leśni.

OKÓLNIK Nr 3

W nawiązaniu do zarządzenia Ministerstwa z dnia 13 sierpnia 1946 r. Zn. spr. II/Org. 002/21 podaje się wytyczne dla ustalenia regulaminu pracy oraz zasad organizacyjnych w okresie tworzenia kadr stałych robotników leśnych przez administrację lasów państwowych.

Za stałego robotnika leśnego uważać należy robotnika, którego podstawą utrzymania jest praca w lesie i który jest stale w dyspozycji administracji lasów państwowych.

Nieodzownym warunkiem zaliczenia robotnika leśnego do kategorii stałych robotników jest zawarcie przez niego indywidualnej umowy o pracę, w ramach obowiązującego Układu Zbiorowego Pracy, ze Skarbem Państwa, zastąpionym przez właściwego nadleśniczego.

Stali robotnicy leśni dzielą się na dwie kategorie robotników: zwykłych i przodowników leśnych.

Zwykłym, stałym robotnikiem leśnym może być tylko pracownik wystarczająco obeznany z pracą leśną w zakresie pełnego rocznego cyklu normalnych robót leśnych wykonywanych na terenie lasów państwowych.

Pracę stałemu robotnikowi leśnemu na terenie leśnictwa, do którego został umówiony, wyznacza leśniczy, a w jego zastępstwie gajowy lub przodownik leśny. Stałego robotnika leśnego obowiązuje ciągłość pracy na obszarze lasów państwowych ustalonym w umowie indywidualnej. Wobec tego obowiązany on jest zgłaszać się do pracy w miejscu i w czasie, wskazanym przez właściwych przełożonych (leśniczy, gajowy, przodownik), Nadleśnictwo zaś ze swej strony obowiązane jest do zapewnienia stałym robotnikom możliwości równomiernego i ciągłego zarobkowania.

Na przerwę w pracy, dłuższą niż jeden dzień roboczy, niespowodowaną chorobą lub przyczynami niezależnymi od robotnika, powinien robotnik każdorazowo uzyskać zgodę leśniczego.

Za uszkodzenie lub straty w narzędziach skarbowych, wynikłe z winy lub niedbalstwa robotnika, ponosi on odpowiedzialność materialną.

Stały robotnik leśny obowiązany jest, w miarę możności, do zapobiegania i niedopuszczania do przestępstw na szkodę Skarbu Państwa na terenie swojej pracy. O wszelkich zauważonych usiłowaniach dokonania przestępstw, jak również popełnionych przestępstwach, powinien stały robotnik niezwłocznie donosić swemu zwierzchnikowi.

Stały robotnik leśny powinien posiadać wydaną przez nadleśnictwo książeczkę rozrachunkową, o ustalonym wzorze, do której wpisywane są wszystkie wykonane przez niego prace i w której nadleśnictwo odnotowuje wszystkie wypłacone zarobki oraz wydane świadczenia.

Przodowników leśnych wyznacza z pośród stałych robotników nadleśniczy na wniosek zainteresowanego leśniczego i ten charakter pracy robotnika zaznacza w zawieranej z nim umowie.

Bezpośrednim przełożonym przodownika leśnego jest leśniczy.

Miejscem pracy przodownika leśnego jest leśnictwo lub jego część, wyznaczona przez nadleśniczego w zawartej umowie. Przodownik leśny powinien całkowicie poświęcać się pracy na terenie leśnictwa, do którego został umówiony i tym samym nie wolno mu podejmować żadnych prac zarobkowych prywatnie.

Zwolnienia od pracy może uzyskiwać tylko od leśniczego. (Uprawnienia leśniczego w tym względzie ustali nadleśniczy analogicznie, jak w Instrukcij służbowej leśniczego L. P. w stosunku do funkcjonariuszy państwowych).

Przodownik obowiązany jest przestrzegać ogólne wyżej podane przepisy pracy dla stałych robotników leśnych. Przodownik leśny, poza normalnymi pracami stałego robotnika, obowiązany jest do pełnienia dodatkowych czynności o charakterze pomocy leśniczemu, a przede wszystkim:

1) instruowania i dozorowania robotników na miejscu pracy na zlecenie leśniczego;

2) zamawiania sezonowych robotników leśnych;

3) codziennego kontrolowania obecności stałych i sezonowych robotników na miejscu pracy;

4) wykonywania pomocniczych prac przy czynnościach brakarskich, pomiarze, odbiorze wyrobionych materiałów drzewnych i innych produktów leśnych, wywozie ich ze zrębów i składów, wystawania (wypisywania) kwitów wywozowych, wskazywania właściwych dróg wywozowych;

5) przechowywania i właściwego konserwowania stanowiących własność Skarbu Państwa narzędzi, przydzielonych do pracy robotnikom sezonowym;

6) zachęcania robotników przez własny przykład do jak największej wydajności pracy;

7) czuwania nad utrzymaniem przez robotników porządku w miejscach pracy.

Przodownik powinien pilnować, aby robotnicy zajęci przy pracach leśnych, a szczególnie przy ścince i wyrobie drewna, zachowywali ostrożność i przestrzegali obowiązujące przepisy i pouczenia o zapobieganiu nieszczęśliwym wypadkom.

Przodownik obowiązany jest dopilnować, aby robotnicy, zwłaszcza w okresie posuchy, przestrzegali przepisy o zapobieganiu powstawania pożarów, a w szczególności przy zakładaniu ognisk, dokładnym ich wygaszaniu przed opuszczeniem miejsca pracy i zachowywali ostrożność przy paleniu tytoniu. W razie zauważenia pożaru, przodownik obowiązany jest natychmiast przystąpić do stłumienia go w zarodku, gdyby jednak opanować go nie był w stanie, powinien bezzwłocznie zawiadomić najbliższego funkcjonariusza administracji lasów państwowych.

Przodownik leśny obowiązany jest być obecnym przy wypłacie zarobków robotnikom dozorowanego przez niego zespołu.

Przodownik leśny może mieć powierzone do wykonania pewne czynności z dziedziny ochrony lasu, które wykonuje przy nadzorze i współpracy organów służbowych administracji lasów państwowych (straż leśna, gajowy, leśniczy).

Przodownik leśny powinien w miarę możności współdziałać w wykrywaniu przestępstw, popełnianych na szkodę państwowego gospodarstwa leśnego, zwłaszcza popełnianych przez robotników w miejscach wykonywania pracy.

Przodownik leśny obowiązany jest posiadać wydaną przez Nadleśnictwo książeczkę rozrachunkową ustalonego wzoru, w której zapisuje wszelkie wykonane przez siebie i skontrolowane przez leśniczego prace i czynności i w której Nadleśnictwo zapisuje wszystkie wypłacone i wydane przodownikowi zarobki i świadczenia.

Podstawą do ustalenia ogólnej ilości stałych robotników leśnych łącznie z przodownikami, musi być zasada ciągłego zatrudnienia stałych robotników bez żadnych przerw sezonowych w ciągu roku.

Ilość tę można ustalić po szczegółowej analizie całokształtu warunków gospodarczych rozpatrywanego gospodarstwa leśnego, a w szczególności po uwzględnieniu stopnia intensywności gospodarki oraz normalnego i pełnego corocznego cyklu zabiegów gospodarczych.

Analiza ogólna dla całości lasów państwowych wskazuje, że nawet w mało intensywnym gospodarstwie leśnym znajdzie stałe zatrudnienie 1 robotnik leśny na 200 ha powierzchni gospodarczo czynnej.

Dla tego należy przyjąć dla całej administracji lasów państwowych, że ilość robotników stałych łącznie z przodownikami może osiągnąć w każdym nadleśnictwie cyfrę, jaką daje iloraz z powierzchni nadleśnictwa w ha przez 200.

Z uwagi jednak na gwarantowaną ciągłość zarobkowania i wynikające z układu zbiorowego pracy obowiązki administracji lasów państwowych w stosunku do stałych robotników leśnych, decyzje w sprawie konkretnych ilości do faktycznego zaangażowania ich w każdym nadleśnictwie powinny być pobierane po wnikliwej i szczegółowej analizie potrzeb i możliwości lokalnych.

Przy wyborze kandydatów na stałych robotników leśnych należy zwrócić pilną uwagę na następujące warunki ogólne:

a) **na stałych robotników:**

1) zdrowie i sprawność fizyczną,
2) uczciwość,
3) systematyczność i poczucie dyscypliny pracy;

b) **na przodowników leśnych:**

poza wyżej podanymi warunkami w punkcie „a",
1) znajomość języka polskiego w słowie i piśmie,
2) znajomość całokształtu pracy w gospodarstwie leśnym.

Przodownicy z zasady powinni rekrutować się ze stałych robotników leśnych i dotychczasowych gajowych, redukowanych z powodu zmniejszenia etatów gajowych, a nienadających się do przeszkolenia na podleśniczych i leśniczych.

Przodownik otrzymuje wynagrodzenie wg. stawek układu zbiorowego pracy z tym, że:

a) przy pracach dniówkowych, o ile wykonuje tylko dozór z ramienia leśniczego, pobiera płacę w wysokości takiej, jaką uzyskałby za osobistą pracę w tej kategorii robót;

b) jako pomoc leśniczego przy robotach wykonywanych przez przedsiębiorców (np. wypisywanie kwitów przy wywozie drewna itp.) otrzymuje dniówkę, albo stałą stawkę od jednostki, będącej podstawą do ustalenia wynagrodzenia dla danego rodzaju robót (np. ilość wywiezionych m^3 itp.).

Poza wynagrodzeniem gotówkowym, zależnym od ilości wykonanej pracy, stali robotnicy otrzymują również przewidziane układem zbiorowym pracy świadczenia jak: kartkowe zaopatrzenie żywnościowe, zwrot opłat szkolnych za dzieci, ekwiwalent za stołówkę, dodatek rodzinny, płatny urlop oraz bezpłatny opał.

Dla zbliżenia i silniejszego związania pracownika z miejscem pracy, oraz umożliwienia i ułatwienia stałym robotnikom, a szczególnie przodownikom leśnym współpracy z funkcjonariuszami administracji lasów państwowych w ochronie lasu, należy wykorzystać wszelkie możliwości i środki, znajdujące się w dyspozycji administracji lasów państwowych, do poprawy bytu stałych robotników leśnych. W pierwszym rzędzie chodzi tu o:

1) bezpłatne mieszkanie o ile nadleśnictwo dysponuje tego rodzaju obiektami mieszkalnymi, niezajętymi na inne cele administracyjne;

2) użytkowanie gruntów rolnych za opłatą wg. stawek przewidzianych dla funkcjonariuszy administracji lasów państwowych.

Dążeniem administracji lasów państwowych winno być, aby w miarę uzyskiwanych możliwości wszyscy stali robotnicy leśni mogli korzystać z tych dodatkowych świadczeń w naturze.

Dopóki jednak ilość mieszkań, a także gruntów rolnych jest niedostateczna, to w **pierwszym rzędzie należy przydzielić szczególnie mieszkania przodownikom leśnym,** którzy z uwagi na charakter ich pracy i obowiązki, powinni mieszkać na terenie lasu lub w jego pobliżu.

Przy przydziale gruntów rolnych należy stosować następujące normy powierzchniowe:

1) dla robotnika 1 — 3 ha,

2) dla przodownika 2 — 3 ha.

Jednocześnie, przydzielając grunta rolne, należy rozpatrzyć i ten wzgląd, że przy normie gruntów ornych ponad 2 ha robotnik traci prawo do zaopatrzenia kartkowego, co w pewnych warunkach lokalnych może być niekorzystne.

Należy podkreślić, że przydział dodatkowych świadczeń w naturze powinien przede wszystkim mieć na względzie stworzenie jak najdogodniejszych warunków pracy dla robotnika w każdym poszczególnym wypadku.

Wobec ważności poruszanych wyżej zagadnień, doniosłości dla całokształtu gospodarki lasów państwowych, jak i braku ustalonych wzorów w rozwiązywaniu tego rodzaju zadań organizacyjno - administracyjnych poleca się, **aby ścisłe ilości robotników** stałych łącznie z przodownikami dla każdego leśnictwa **ustalali nadleśniczowie.**

Jednocześnie zaznacza się, że odpowiedzialność za pełne i właściwe wykorzystanie zaangażowanych robotników, ze względu na konieczność zapewnienia im ciągłości zarobkowania i dotrzymania warunków umowy o pracę, ponoszą nadleśniczowie.

Wzór indywidualnej umowy o pracę dla stałych robotników leśnych załącza się.

Jest rzeczą oczywistą, że projektowana liczba stałych robotników leśnych (1 robotnik na 200 ha powierzchni leśnej) jest naogół niewystarczająca do wykonania wszystkich prac leśnych i że niezbędni są też robotnicy sezonowi do tego rodzaju prac, jak uprawy leśne, eksploatacja, wywóz drewna itp., którzy rekrutują się z pośród ludności wiejskiej, a w szczególności z małych i średnich gospodarstw rolnych.

Ze sprawą robotników sezonowych wiążą się zamierzenia Ministerstwa Ziem Odzyskanych, o których zainteresowane Dyrekcje Lasów Państwowych zostały powiadomione pismem Ministerstwa z dnia 18-go października 1946 roku. Zn. IV/E — 041/8454.

Zamierzenia te idą w tym kierunku, aby przystąpić w możliwie szerokim zakresie do osadnictwa robotników leśnych na terenach odzyskanych przez udzielenie zezwolenia na przesiedlenie się tego typu robotników z ziem starych przy jednoczesnym przydzielaniu im **na własność** gospodarstw rolnych o obszarze do 3-ch ha w pobliżu lasu, z tym założeniem, aby osadnicy ci stanowili stałą rezerwę rąk roboczych do prac leśnych.

Ministerstwo Leśnictwa koncepcję tę popiera i dla osiągnięcia zamierzonego celu zobowiązało wyżej cytowanym pismem swoim właściwe Dyrekcje Lasów Państwowych do współpracy z odpowiednimi organami Ministerstwa Ziem Odzyskanych (wydziały i referaty osiedleńcze w województwach i starostwach).

We współpracy tej chodzi między innymi i o to, aby spodziewana możność wykorzystania tej kategorii osadników do prac w lasach państwowych, oparta na niezupełnej wystarczalności dochodowej ich warsztatu rolnego, stała się istotnie czynnikiem wartościowym w administracji lasów państwowych przez racjonalne rozmieszczenie kandydatów w terenie i odpowiedni dobór pod względem przydatności do prac leśnych.

W konkluzji podkreśla się, że w akcji zmierzającej do zorganizowania kadr robotniczych do prac leśnych w pierwszym rzędzie postawić należy sprawę uzyskania z Funduszu Ziemi przydziału dla administracji lasów państwowych odpowiedniego obszaru gruntów rolnych i osad, które będą użytkowane przez stałych robotników leśnych na podstawie indywidualnych umów o pracę.

W celach orientacyjnych Ministerstwo podaje, że pozyskiwanie gruntów rolnych dla stałych robotników leśnych, jak również niezbędnych na ten cel osad, może być dokonywane w myśl art. 7 dekretu z dnia 6.IX. 1946 r. o ustroju rolnym i osadnictwie na Ziemiach Odzyskanych, przez zgłoszenie zapotrzebowań w Powiatowych Urzędach Ziemskich i Osadniczych przez zainteresowane Nadleśnictwa.

Ilość gruntu przypadająca na 1 robotnika stałego w zgłoszeniu nie może przekraczać 3 ha gruntu średniej jakości.

Grunty te powinny być przekazane pod zarząd administracji lasów państwowych, która będzie je przydzielać stałym robotnikom do użytkowania.

Wybór miejsca pod osady lub osiedla dla stałych robotników leśnych należy przeprowadzić możliwie najbliżej lasu (miejsca pracy), a w każdym razie nie dalej niż 2—3 km.

Naogół pożądane byłoby tworzenie większych osiedli robotniczych.

Poza normalnym pozyskiwaniem robotników na miejscu, przewiduje się werbunek kandydatów na ziemiach dawnych.

W wyniku porozumienia Ministerstwa z Dep. Osiedleńczym M. Z. O. ustalono, że akcja ta będzie się odbywać następująco: kandydat na robotnika leśnego przed zgłoszeniem się do PUR-u musi zaopatrzyć się w pismo z najbliższego nadleśnictwa, znajdującego się na terenie jego dotychczasowego miejsca zamieszkania.

Pismo to musi stwierdzić przydatność kandydata do pracy w lesie.

Za szczególnie nadających się do pracy w lesie należy uważać: byłych robotników leśnych, robotników tartacznych i wozaków.

Po otrzymaniu zezwolenia na przesiedlenie w P. U. R., kandydat na robotnika leśnego zostaje skierowany do wybranej przez siebie D. L. P. na Ziemiach Odzyskanych.

Dyrekcja natomiast, na podstawie danych z poszczególnych nadleśnictw, uzgodni z reflektantem miejsce jego pracy (n-ctwo) w porozumieniu z miejscowymi władzami ziemskimi i osadnictwa.

Sama akcja werbunkowa przeprowadzona przez organa administracji leśnej przy jednoczesnej pomocy M. Z. O., jaką w tym względzie dy-

sponuje, np.: wywieszenie afiszy werbunkowych w placówkach PUR-u, umieszczanie artykułów i anonsów w piśmie „Osadnik" itp.

W drugim rzędzie dopiero umieścić należy sprawy osadnictwa małorolnego, mającego zapewnić państwowemu gospodarstwu leśnemu robotników sezonowych.

Trzeba jednocześnie podkreślić, że osadnictwo małorolne w pobliżu lasu, przekraczające rozmiarami potrzeby gospodarstwa leśnego może stać się nie tylko uciążliwym, ale nawet bardzo szkodliwym dla lasu.

MINISTER
(St. Tkaczow)

NADLEŚNICTWO PAŃSTWOWE

Wzór

Zapisano w księdze dłużników

i wierzycieli konto Nr . . . .

UMOWA O PRACĘ

dla

stałych robotników leśnych
(przodowników leśnych)

Nadleśnictwo Państwowe . . . . działając w imieniu Skarbu Państwa Polskiego, zastąpione przez nadleśniczego ob. . . . . zawiera z ob. . . . . (przodownikiem leśnym) robotnikiem leśnym, następującą umowę o pracę:

§ 1.

Ob. . . . . zobowiązuje się do pracy w państwowym gospodarstwie leśnym jako robotnik (przodownik) leśny, sumiennego wypełniania wszystkich zleconych mu zadań, oraz ścisłego stosowania się do przepisów i regulaminów pracy.

Obywatel zobowiązuje się nie przyjmować pracy poza państwowym gospodarstwem leśnym, a na ewentualną przerwę w pracy winien obywatel uprzednio uzyskać zgodę właściwego leśniczego.

Wzamian otrzymuje obywatel wynagrodzenie przewidziane w obowiązującym układzie zbiorowym pracy, a nadto przysługują mu wszelkie uprawnienia wynikające z właściwego układu zbiorowego pracy.

§ 2.

Poza wynagrodzeniem przewidzianym w § 1 niniejszej umowy otrzymuje ob. . . . . w użytkowanie na czas trwania stosunku umownego mieszkanie służbowe oznaczone na obok nakreślonym rysunku:

1) w budynku mieszkalnym . . . . . . izbę(y) Nr . . . . . komórkę Nr . . . . sień . . . . Nr
2) oraz następujące budynki gospodarcze:
. . . .
. . . .

§ 3.

Równocześnie na czas trwania stosunku umownego oddaje się ob. . . . . w użytkowanie objekt rolny, składający się z . . . . . . ha gruntu ornego, położonego w oddz. . . . . z . . . . ha łąki, położonej w oddz. . . . . , oraz . . . . . ha pastwiska, położonego w oddz. . . . .

Szkic sytuacyjny załącza się do niniejszej umowy.

§ 4.

Mieszkanie służbowe wymienione w § 3 niniejszej umowy otrzymuje Ob. . . . . bezpłatnie, za użytkowanie zaś wymienionych w § 3 gruntów zobowiązuje się Obywatel uiszczać do Kasy Nadleśnictwa opłatę roczną w wysokości opłaty pobieranej od funkcjonariuszów a. l. p. za przydzielane im służbowo grunta do użytkowania.

W razie niezapłacenia tej opłaty w wyznaczonym terminie, Skarb Państwa zastrzega sobie prawo, po uprzednim upomnieniu i wyznaczeniu dodatkowego terminu zapłaty, uznania umowy za rozwiązaną z winy Obywatela. W wypadku tym wszelkie kwoty wpłacone przezeń za użytkowanie przydzielonych mu gruntów przepadają na rzecz Skarbu Państwa.

§ 5.

Ob. . . . . zobowiązany jest otrzymane do użytkowania budynki mieszkalne i gospodarcze, utrzymywać w takim stanie, aby w razie opuszczenia budynku przez Obywatela mógł on być przekazany do natychmiastowego użytkowania następcy.

W związku z tym ciążą na Obywatelu następujące obowiązki:

1) utrzymywanie zabudowań wraz z otoczeniem w należytym porządku i czystości;
2) utrzymanie w dobrym stanie oszklenia okien, drzwi, okuć, zamknięć, okiennic i t. p.;
3) uskuteczmanie wszelkich drobnych napraw, zniszczeń i uszkodzeń niespowodowanych normalnym zużyciem urządzenia;
4) utrzymywanie w dobrym stanie tynków, malowania ścian i sufitów;
5) utrzymywanie w należytym stanie podłóg, posadzek, schodów, poręczy i t. p.;
6) utrzymywanie studzien i urządzeń studziennych i kanalizacyjnych w stanie odpowiadającym wymogom sanitarnym i ochrona wszelkich związanych z nimi instalacyj przed uszkodzeniem i zamarznięciem.

Koszta remontów i napraw uszkodzeń obiektów spowodowanych siłą wyższą, jak wojna, pożar, powódź, burza oraz powstałe wskutek normalnego zużycia będą pokrywane z funduszów a. l. p. W wypadku dokonania niezbędnych remontów i dorywczych napraw uszkodzeń, powstałych nie z winy Obywatela, przysługuje mu prawo do zwrotu faktycznie wyłożonych, a popartych dowodami kosztów ze strony Skarbu Państwa.

W razie zaś stwierdzenia przez organa A.L.P., że Ob. . . . . nie dokona niezbędnych czynności czy napraw, do których jest obowiązany, Nadleśnictwo w wypadkach niecierpiących zwłoki dokona tych napraw i uzupełnień na koszt Obywatela bez potrzeby uprzedniego wezwania i upomnienia.

Przy wyprowadzeniu się obowiązany jest ob. . . . . oddać budynki w stanie czystym i nadającym się do użytku.

§ 6.

Do podjęcia jakichkolwiek zmian budowlanych konieczne jest zezwolenie Nadleśnictwa. Ob. . . . . natomiast zobowiązany jest dozwolić na wszelkie zmiany budowlane i naprawy, których przeprowadzenie uzna nadleśnictwo za konieczne lub potrzebne. Poza tym zarówno w sprawach, dotyczących konserwacji budynków, jak i potrzeby względnie sposobu dokonania napraw obowiązany jest Ob. . . . . stosować się ściśle do wezwań i wskazówek nadleśnictwa.

§ 7.

Niedopuszczalne jest oddanie używania względnie użytkowania przydzielonych budynków i gruntów w jakiejkolwiek formie osobom trzecim.

Udzielone do użytkowania mieszkanie służbowe może być używane tylko dla celów mieszkalnych przez Ob. . . . . i jego rodzinę, za którą uważa się rodziców, małżonka i dzieci oraz krewnych będących na jego wyłącznym utrzymaniu. Grunty i budynki gospodarcze mogą być używane tylko dla prowadzenia własnego gospodarstwa.

Ob. . . . . przyjmuje jednocześnie do wiadomości, że ochrona plonów i upraw na przydzielonych mu do użytkowania gruntach rolnych należy całkowicie do użytkownika.

Wszelkie sprawy, dotyczące ewentualnych szkód, wyrządzonych przez zwierzynę łowną, będą rozstrzygane w sposób analogiczny, jak w odniesieniu do pracowników a. l. p.

§ 8.

Ob. . . . . nie wolno zaprowadzać na gruncie żadnych zmian, któreby jego skład lub wartość obniżyły albo utrudniły względnie uniemożliwiły jego użytkowanie jako rolę (łąkę).

Parcel, oddanych do użytku jak łąka, nie wolno wypasać bydłem, w razie niezastosowania się, pasący zostaną ukarani za nieprawne wypasanie łąk. Nie wolno również zmieniać gospodarczego przeznaczenia parceli bez pisemnej zgody Dyrekcji Lasów Państwowych.

§ 9.

Granic pojedyńczych parcel oddanych w użytkowanie nie wolno ani rozszerzać, ani zmieniać. Ob. . . . . obowiązany jest na każdorazowe żądanie nadleśnictwa własnym kosztem naprawić istniejące obecnie znaki graniczne użytkowanych parcel.

O ile przy przejmowaniu gruntu, po upływie stosunku umownego, zostanie znaleziony uszkodzony kopiec, przysługuje Skarbowi Państwa prawo wykonać naprawę bez uprzedniego upomnienia i wezwania na koszt Ob. . . . . To samo zresztą prawo przysługuje Skarbowi Państwa i w czasie trwania stosunku umownego.

§ 10.

Ob. . . . . zobowiązuje się pozyskaną z przydzielonego mu gruntu służbowego słomę zużytkować we własnym gospodarstwie, wyprodukowany zaś nawóz obracać tylko i wyłącznie na użyźnianie oddanego mu do użytkowania gruntu.

W wypadku upływu terminu niniejszej umowy lub jej jednostronnego rozwiązania, wszelki nawóz, słoma i ściółka, pozyskane z użytkowanego gruntu służbowego, przechodzi na własność Skarbu Państwa bez jakiegokolwiek wynagrodzenia.

§ 11.

Ob. . . . . odpowiada tak materialnie, jak i ewentualnie karnie za wszelkie szkody

wyrządzone w majątku Skarbu Państwa, tak przez niego, jak i jego domowników, lub inwentarz żywy.

§ 12.

W razie naruszenia prawa użytkowania lub posiadania przez osoby trzecie, zobowiązany jest Ob. . . . . zawiadomić o tym niezwłocznie Nadleśnictwo.

§ 13.

Oddania w użytkowanie gruntu służbowego wraz ze wskazaniem jego granic dokonuje właściwy terenowo leśniczy. Objęcie użytkowania bez współudziału właściwego leśniczego uważane będzie za bezprawne.

§ 14.

Jeżeli Dyrekcja Lasw Państwowych w czasie użytkowania parcel przez Ob. . . . . uzna za konieczne zadysponować nimi w inny sposób, ten ostatni zgadza się na ich opuszczenie w ciągu 6 miesięcy za odpowiednim odszkodowaniem za niezebrane plony, licząc od chwili doręczenia przez Nadleśnictwo tego żądania.

W razie śmierci Ob. . . . . umowa niniejsza ulega rozwiązaniu. Spadkobiercy, o ile zajmowali z nim wspólnie mieszkanie jego służbowe, mają obowiązek na żądanie Nadleśnictwa opuścić zajmowaną osadę w terminach i na zasadach obowiązujących w tym względzie funkcjon. a. l. p. Za nie zebrane plony przysługuje im prawo do odpowiedniego odszkodowania.

§ 15.

W razie, gdyby Ob. . . . . wzbraniał się stanąć do pracy, przy pracy nie stosował się bezwzględnie do zarządzeń Nadleśnictwa, dopuścił się naruszenia postanowień §§ 5. i 7 lub też istotnego naruszenia względnie zagrożenia interesów Skarbu Państwa przez działanie lub zaniechanie, sprzeczne z postanowieniami §§ 6, 7, 9, 10, 12, 13 i 14, poddaje się rygorom przewidzianym w ogólnych przepisach o pracy stałych robotników leśnych (przodowników) zatrudnionych w państwowym gospodarstwie leśnym, jak również Nadleśnictwo ma prawo natychmiast, bez żadnego upomnienia, zagrożenia lub wyznaczenia dodatkowego terminu, zastosować do niego rygory, przewidziane ustępem końcowym paragrafu 5. Takie samo prawo przysługuje Nadleśnictwu w razie stwierdzenia, że robotnik lub członek jego rodziny pozostający z nim we wspólnocie gospodarstwa domowego dopuścił się jako sprawca, pomocnik, podżegacz w lesie państwowym lub też na szkodę administracji lasów państwowych jakiegokolwiek przestępstwa, wyszczególnionego w ustawie o szkodnictwie leśnym i polnym, o kradzieżach leśnych, prawie łowieckim lub rybackim, albo też zniewagi lub oporu władzy w stosunku do przedstawiciela administracji lasów państwowych.

§ 16.

Strony umawiające się stwierdzają zgodnie, że tak używanie mieszkania i budynków, jak również użytkowania gruntu, są ściśle związane z wykonywaniem przez Ob. . . . . pracy w państwowym gospodarstwie leśnym, wobec tego nie mają tu zastosowania odnośne przepisy o ochronie lokatorów czy drobnych dzierżawców.

§ 17.

Ustawową opłatę stemplową pokrywa w całości Ob. . . . .

§ 18.

Umowa niniejsza zawarta zostaje na czas nieograniczony.

Rozwiązanie umowy może mieć miejsce z zastrzeżeniem zachowania zasad zawartych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16.III. 1928 r. Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 324 (art. II—20) z wszelkimi późniejszymi zmianami.

§ 19.

Umowę niniejszą spisano w dwu egzemplarzach, z ktrych jeden pozostaje w aktach Nadleśnictwa, drugi zaś otrzymuje robotnik.

(Warunki dodatkowe i omówienia poprawek):

Niniejsza umowa zostaje przeczytana, obustronnie uznana, własnoręcznie przez umawiające się strony podpisana i przez Nadleśnictwo urzędową pieczęcią opatrzona.

. . . . dnia . . . . 194 . . . r.

. . . .

Robotnik leśny

Przodownik leśny.

. . . .

Nadleśniczy Państwowy

8

MINISTER
ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ
L. Dz. IV-AP. 4070/46

Warszawa, dnia 30 stycznia 1947 r.

Akcje przeciw niszczeniu lasów, zwierząt i ryb.

OKÓLNIK Nr 7

Do
Ob. Ob. Wojewodów (wszystkich)
Prezydenta m. st. Warszawy i m. Łodzi.

Mimo okólników Ministerstwa Administracji Publicznej: a) z dnia 13.II. 46 r. L. IV. 114/46 o zwalczaniu szkodnictwa leśnego, b) Nr 74 z dnia 10.XII. 45 r. L. dz. IV—20158/45 r. o zwalczaniu przestępstw łowieckich i c) Nr 73 z dn. 10.XII. 45 r. L. dz. 18481/45 o ochronie rybostanu — nadchodzą nadal alarmujące wiadomości o niszczeniu lasów, zwierzyny łowieckiej i ryb w wodach śródlądowych, a w szczególności wyniszczenie lasów nie tylko przynosi szkody Skarbowi Państwa, ale powoduje trwałe zubożenie Kraju i naraża zarówno obecne jak i przyszłe pokolenie na brak materiałów drzewnych dla wielu gałęzi przemysłu, jak i dla budownictwa, a także wpływa ujemnie na zmiany w opadach atmosferycznych, co pociąga za sobą spadek urodzajów.

W związku z powyższym zarządzam co następuje:

1) Należy przeprowadzić akcję uświadamiającą odnośnie w/w zagadnienia we wszystkich powiatach, gminach i gromadach oraz wciągnąć do współdziałania organizacje społeczne;

2) Starostowie i wójtowie z okazji zjazdów i zebrań przedstawicieli życia gospodarczego, społecznego, władz samorządowych i t. d., omówią fatalne następstwa niszczenia lasów, zwierząt i ryb;

3) Należy nakazać sołtysom zwołanie zebrań gromadzkich i poinformowanie ludności o skutkach wyniszczenia dobra narodowego, jakimi są lasy, zwierzęta i ryby, oraz podanie do wiadomości zebranym, że w stosunku do szkodników leśnych i kłusowników będą zastosowane surowe i najwyższe kary;

4) Starostowie osobiście dołożą starań w celu nastawienia referatów karnych w kierunku szybkiego, sprawiedliwego i surowego nakładania kar za w/w wykroczenia;

5) Wojewodowie i Starostowie odbędą konferencje z kierownikami urzędów bezpieczeństwa, milicji obywatelskiej, administracji lasów państwowych, skarbowości, celem skoordynowania wspólnych wysiłków w akcji niszczenia lasów, zwierzyny i ryb.

Za sprężyste przeprowadzenie powyższej akcji i stałe czuwanie nad pracą wszystkich czynników państwowych i społecznych zmierzających do zupełnego wytępienia w/w wykroczeń — czynię odpowiedzialnymi Ob. Ob. Wojewodów i Starostów.

Na krótkie sprawozdania z niniejszej akcji oczekuję w terminach 15.I. 47 i 15.III. 47 r.

MINISTER
(—) **Dr. Wł. Kiernik**

CENA NINIEJSZEGO NUMERU ZŁ. 40.—

Adres Redakcji i Admin.: Min. Leśnictwa, Biuro Prawne, Warszawa, ul. Wawelska 52/54. Narodowy Bank Polski w Warszawie — rachunek żyrowy, Państwowy Bank Rolny w Warszawie — rachunek bieżący Nr. 341 (Ministerstwo Leśnictwa „Lasy Państwowe"), Pocztowa Kasa Oszczędności w Warszawie — rachunek czekowy Nr. I — 4676.

Nr. 288 — Graficzna Spółdzielnia Pracy „Grochów", ul. Grochowska 194.